

POP Pankki -ryhmän
TILINPÄÄTÖSTIEDOTE

1.1.-31.12.2018

POP Pankki

SISÄLLYS

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS	3
POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS 2018	5
POP Pankki -ryhmän vuosi 2018 lyhyesti	5
POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä	6
Toimintaympäristö	7
POP Pankki -ryhmän keskeiset tapahtumat	7
POP Pankki -ryhmän tulos ja tase	9
Toimintasegmenttien kehitys	10
POP Pankki -ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinta sekä riskiasema	12
Tallettajien ja sijoittajien suoja	17
POP Pankkiliitto osk:n hallinto	17
Henkilöstö ja palkitseminen	18
Yhteiskuntavastuu	18
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	18
Vuoden 2019 näkymät	19
Tunnuslukujen laskentakaavat	20
TILINPÄÄTÖSTIEDOTE	22
POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma	22
POP Pankki -ryhmän laaja tuloslaskelma	23
POP Pankki -ryhmän tase	24
Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista	25
POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma	26
LIITTEET	28
LIITE 1 POP Pankki -ryhmä ja IFRS-tilinpäätöksen laajuus	28
LIITE 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	30
LIITE 3 POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit	33
LIITE 4 Korkotuotot ja -kulut	39
LIITE 5 Palkkiotuotot ja -kulut, netto	40
LIITE 6 Sijoitusten nettotuotot	41
LIITE 7 VakuutusKate	42
LIITE 8 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	43
LIITE 9 Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti	45
LIITE 10 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	49
LIITE 11 Lainat ja saamiset	50
LIITE 12 Sijoitusomaisuus	51
LIITE 13 Velat luottolaitoksille ja asiakkaille	52
LIITE 14 Vakuutusvelka	52
LIITE 15 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	52
LIITE 16 Annetut vakuudet	53
LIITE 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset	53
LIITE 18 Lähipiiritiedot	53
LIITE 19 Vakavaraisuuden yhteenvedo	54

Uusia tuotteita ja tehostuneita toimintatapoja

Vuosi 2018 oli POP Pankkien yhteenliittymän kolmas toimintavuosi. Se onnistui liiketoiminnallisesti hyvin. Liiketoiminnan tuotot ilman sijoitusten nettotuottoja olivat 110,5 miljoonaa euroa, jossa kasvua 6,1 prosenttia. Luottokanta kasvoi 3 473,3 miljoonaan euroon. Kasvua oli 4,4 prosenttia. Yhteenliittymän pääomarakenne ja vakavaraisuus säilyivät vahvoina. Omat varat olivat 507 miljoonaa euroa ja ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%) oli 20,5 prosenttia.

Hyvästä perusliiketoiminnan kasvusta huolimatta tilikauden tulos jäi edellisvuodesta, koska tulosta rasitti sijoitustoiminnan nettotuottojen merkittävä lasku. Tulos ennen veroja oli 11,6 miljoonaa euroa (19,5 miljoonaa euroa edellisenä vuonna). Sijoitusten nettotuottoja kertyi 1,1 miljoonaa euroa, kun edellisellä tilikaudella nettotuotot olivat 14,6 miljoonaa euroa. Sijoitusten tuottoihin vaikuttivat tilikauden alussa voimaan tulleet uudet kirjanpitosäännökset sekä sijoitusmarkkinoiden negatiivinen kehitys loppuvuoden aikana.

Pankki- ja vakuutusliiketoiminta kehittivät suunnitelmien mukaisesti. Matalasta korkotasosta huolimatta korkokate vahvistui 4,1 prosenttia 65,4 miljoonaan euroon. Korkokatteen nousuun vaikuttivat luotonannon kasvanut volyyymi ja yhteenliittymän tehostunut varainhankinta. Nettopalkkiotuotot kasvoivat 6,0 prosenttia 29,8 miljoonaan euroon. VakuutusKate kasvoi parantuneen vahinkosuhteen ansiosta jopa 23,4 prosenttia ja oli 10,4 miljoonaa euroa.

Pankkiasiakkaita oli vuoden lopussa 251 tuhatta ja vakuutusasiakkaita 125 tuhatta. Vakuutusyhtiön asiakasmäärät ylsivät uuteen ennätykseen ja kasvoivat peräti 19,8 prosenttia. Asiakkaita palveltiin 81 konttorissa ja palvelupisteessä sekä POP Pankki -ryhmän verkkopalveluissa ja mobiilikanavassa.

Pankkien toimintaympäristö oli suuressa muutoksessa. Kaksi vuotta sitten aloitettu analytiikkaa, toimintojen yksinkertaistamista ja digitalisointia vahvistava muutosohjelma alkoi näkyä uusina työtapoina ja parantuneena tehokkuutena.

Toiminnassamme korostuu sujuvan asioinnin ja asiakaskokemuksen jatkuva kehittäminen.

Tavoitteenamme on tarjota markkinoiden parasta henkilökohtaista pankki- ja vakuutuspalvelua laajan konttoriverkoston ja digitaalisten kanavien kautta.

Julkaisimme syksyllä uuden mobiilipankin, jossa asiakkaat voivat hoitaa päivittäisiä raha-asioitaan älypuhelimella verkkopankin tapaan. Asiakkaat kiinnostuivat heti uudesta mobiilipankista ja sovellus keräsi erinomaiset arvostelut käyttäjiltä. Mobiilisovellus tuo ensimmäistä kertaa myös vakuutusasiat helposti pankkiasiakkaiden saataville.

Loppuvuodesta lanseerasimme ryhmän ensimmäisen täysin digitaalisen lainatuotteen POP Pikalaina -kultusluoton. Lanseeraus oli strategisesti merkittävä, sillä uudet digituotteet monipuolistavat POP Pankki-ryhmän asiakaskantaa sekä luovat uusia mahdollisuuksia korkokatteen kasvattamiselle.

Konttoreissa tapahtuvaa asiakaspalvelua vahvistettiin uusilla työkaluilla sekä ottamalla verkkotapaamiset ja sähköinen allekirjoitus laajemmin käyttöön.

POP Pankki -ryhmän neuvottelut peruspankkijärjestelmänsä uudistamisesta modernilla ja aikaisempaa kustannustehokkaammalla ratkaisulla saatiin päätökseen tilikauden jälkeen tammikuussa 2019. Uudeksi peruspankkijärjestelmäksi valittiin Temenos T24-ohjelmisto ja sen toimittaa yhdysvaltalainen Cognizant. Sopimus kattaa otto- ja antolainauksen sekä maksamisen palvelut. Uudistuksen tarkoituksena on parantaa ryhmän kilpailukykyä ja varmistaa digitaalisten palveluiden tehokas kehittäminen.

POP Pankki -ryhmän hallitus aloitti paikallispankki-toiminnan jatkumisen turvaamiseen ja liiketoiminnan

kannattavuuden parantamiseen tähtäävän strategia-prosessin, jonka on määrä valmistua 2019 alkuvuoden aikana. Strategian taustalla on finanssialan murros sekä muutokset asiakaskäyttäytymisessä ja asiakkaiden odotuksissa.

POP Pankki -ryhmä jatkaa määrätietoista asiakassuhteiden kehittämistä pitämällä tuotetarjoamansa, hinnoittelunsa ja operatiivisen toimintansa asiakkaita houkuttelevana ja kilpailukykyisenä.

Ryhmän tavoitteena on tarjota markkinoiden parasta henkilökohtaista pankki- ja vakuutuspalvelua laajan konttoriverkoston ja digitaalisten kanavien kautta. Toiminnassamme korostuu sujuvan asioinnin ja asiakaskokemuksen jatkuva kehittäminen.

POP Pankilla on Pohjoismaiden paras asiakastytyväisyys (EPSI Rating 2018). Asiakastytyväisyyden ytimessä on henkilöstömme korkea tavoitettavuus sekä paikallisen läsnäolon mahdollistama päätöksenteon nopeus.

Haluan kiittää henkilöstöämme erittäin vahvasta työpästä ja muutokseen sopeutumisesta. Samalla esitän kiitokseni asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneillemme POP Pankki -ryhmää kohtaan osoitetusta luottamuksesta!

Pekka Lemettinen

Toimitusjohtaja
POP Pankkiliitto

POP Pankki -ryhmän toimintakertomus 2018

POP PANKKI -RYHMÄN VUOSI 2018 LYHYESTI

- Korkokate 65,4 (62,8) miljoonaa euroa (+4,1 %)
- Liiketoiminnan tuotot ilman sijoitusten nettotuottoja 110,5 (104,5) miljoonaa euroa (+5,8 %)
- Tulos ennen veroja 11,6 (19,5) miljoonaa euroa (-40,6 %)
- Luottokanta 3 473,3 (3 325,4) miljoonaa euroa (+4,4 %)
- Tase 4 409,5 (4 275,8) miljoonaa euroa (+3,1 %)
- Yhteenliittymän ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%) 20,5 (20,9) %
- POP Pankilla Pohjoismaiden paras asiakastyytyväisyys (EPSI Rating 2018)
- Vakuutustoiminnan vahinkosuhte 70,7 (75,1) %
- Vakuutusyhtiön asiakasmäärän kasvu 19,8 (13,8) %

KESKEISIÄ TAPAHTUMIA

- Uusi yhteistyö käyntiin sijoitus- ja vakuutustuotteissa Säästöpankkiryhmän ja UB Omaisuudenhoito Oy:n kanssa
- Vahva panostus digitaalisuuteen jatkui: ensimmäinen kokonaan digitaalinen pankkituote markkinoille
- Vakuutustoiminnan segmentin asiakasmäärän kasvu jatkui ja vahinkosuhte parani
- POP Pankki -ryhmä valmistautui uusimaan peruspankkijärjestelmänsä modernilla ja kustannustehokkaalla ratkaisulla

POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä

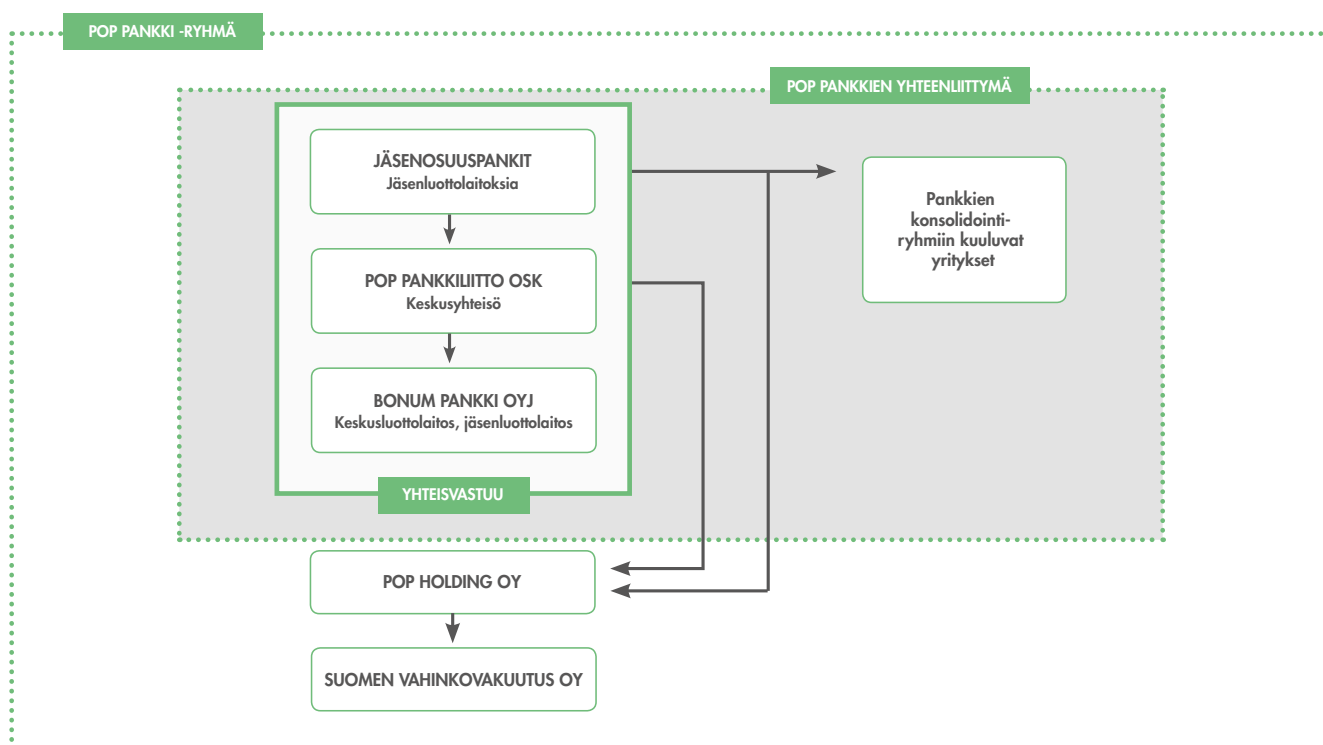
POP Pankki -ryhmä on suomalainen finanssiryhmä, joka tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakkaille, pienyrityksille, maa- ja metsätalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille. POP Pankki -ryhmän tavoitteissa korostuu terveen ja kannattavan liiketoiminnan lisäksi asiakaskokemuksen kehittäminen.

POP Pankki -ryhmällä tarkoitetaan vuonna 2015 syntynyttä juridista kokonaisuutta, jonka muodostavat POP Pankit ja POP Pankkiliitto osk sekä näiden määräysvallassa olevat yhteisöt. POP Pankki -ryhmän merkittävimmät asiakasliiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat:

- 26 POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkia, jotka käyttävät markkinointinimeä POP Pankki
- Bonum Pankki Oyj, joka on POP Pankkien keskusluottolaitos ja POP Pankkiliitto osk:n tytäryhtiö
- Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka käyttää aputoiminimeä POP Vakuutus

Seuraavassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt. Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkiliitto osk vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmöohjauksesta ja valvonnasta talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain (24.6.2010/599) (jäljempänä Yhteenliittymälaki) mukaisesti.

POP Pankki -ryhmä, POP Pankkien yhteenliittymä ja yhteisvastuu

POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä.

POP Pankkiliitto hankki 31.8.2018 omistukseensa 25 prosenttia Paikallispankkien PP-Laskenta Oy:stä Samlink Oy:ltä. Paikallispankkien PP-Laskenta Oy tuottaa kirjan-

pidon ja viranomaisraportoinnin palveluja finanssialalle. Myös muut omistajat ovat yhtiön asiakkaita. Muutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän toimintaan.

Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

Toimintaympäristö

Suomen talouskasvu jatkui hyvänä vuonna 2018. Ennätysvahvaan vuoden 2017 talouskasvuun verrattuna kasvu kuitenkin hidastui. Vaikka maailmantalouden kasvuvauhtikin oli hyvällä tasolla, kasvun jatkumista uhkaava epävarmuus lisääntyi.

Vuonna 2016 sovittu työmarkkinoiden kilpailukykysopius paransi Suomen viennin hintakilpailukykyä. Myös sen jälkeen sovitut palkkaratkaisut ovat kilpailijamaihin verrattuna maltillisia.

Suomen kannalta tärkeimpien vientimaiden positiivinen talouskehitys näkyi myös viennin kysynnän vahvuudessa. Rakentamisen vauhti säilyi edelleen vilkkaana, mutta rakennuslupien määrän putoaminen enteili rakentamisen hidastumista. Talouden vahva veto tuki työllisyysastetta, joka vuoden lopussa nousi hallituksen asettamalle 72 prosentin tavoitetasolle. Samalla työttömyys painui lähelle 7 prosentin tasoa.

Suomen velkaantumiskehityksessä nähtiin pitkään odotettu käänne, kun velkaantumisaste kääntyi vahvan talouskasvun myötä laskuun. Velan kokonaismäärä jatkoi kuitenkin kasvuaan. Myös kotitalouksien velkaantuminen jatkui, ja säästämisaste oli negatiivinen. Etenkin pääkaupunkiseudulle suuntautuva muuttoliike ja sijoittajien kysyntä pitivät kasvukeskusten asuntohinnat yhä nousussa. Kasvukeskusten ulkopuolella asuntojen kysyntä oli kuitenkin selvästi maltillisempaa, ja hintataso joko aleni tai pysyi entisellä tasollaan.

Finanssivalvonta huolestui kotitalouksien velkaantumisen kasvusta ja kiristi lainakattoa 1.7.2018 alkaen. Myös kulutusluottojen lisäsääntelyä alettiin valmistella vuoden lopulla.

Euroalueella korkotaso ja –näkömät olivat edelleen maltillisia ja lyhyet markkinakorot säilyivät negatiivisina. Euroopan keskuspankki on jo pitkään pitänyt euroalueen korkotason matalana suurimittaisella korko- ja rahamääräelvytyksellä. Vuoden aikana nähtiin kuitenkin jo ensimmäiset viitteet suunnanmuutoksesta. Osto-ohjelman kasvu päättyi, ja 12 kuukauden euribor -koroissa nähtiin käänne ylöspäin. EKP ei kuitenkaan vielä tehnyt muutoksia ohjaukorkoihin.

Vähittäispankkitoiminnassa negatiivisen korkotason jatkuminen asetti haasteita korkokatteelle. Toisaalta

poikkeuksellisen kevyellä rahoitusympäristöllä oli myönteinen vaikutus rahoituksen hankintaan.

Pankkitoimintaan vaikuttavat sääntelymuutokset jatkuivat vuoden 2018 aikana. Vuoden alussa voimaan tulivat siirtymäkauden jälkeen täysimääräisenä maksuvalmiutta säätelevä LCR-sääntely, maksupalveludirektiivi (PSD2) ja IFRS9 Rahoitusinstrumentit -standardi. Toukokuussa puolestaan voimaan tulivat EU:n tietosuoja-asetus (GDPR) sekä tietosuojadirektiivi. Kotitalouksien suora osakesäästämistä helpottavaa niin kutsuttua osakesäästötiliä alettiin valmistella. Osakesäästötilin toivotaan lisäävän kotitalouksien osakesäästämisen ja -sijoittamisen suosiota.

POP Pankki -ryhmän keskeiset tapahtumat

Uusi yhteistyö käyntiin sijoitus- ja vakuutus tuotteissa

Vuoden 2017 lopulla POP Pankki -ryhmä ja Säästöpankkiryhmä sopivat laajasta tuoteyhteistyöstä, jonka tavoitteena on tuoda Säästöpankkiryhmään kuuluvien Sp-Henkivakuutus Oy:n ja Sp-Rahastoyhtiö Oy:n tuotteet POP Pankkien valikoimaan sekä Suomen Vahinkovakuutus Oy:n vahinkovakuutus tuotteet Säästöpankkien asiakkaille pankkikonttoreissa ja sähköisissä kanavissa. Ensimmäisten yhteistyössä tuotettujen tuotteiden myynti alkoi POP Pankeissa kesäkuussa.

Tämän lisäksi POP Pankki -ryhmä ja UB Omaisuudenhoito Oy allekirjoittivat marraskuussa 2017 yhteistyösopimuksen koskien valittujen rahastojen jakelua POP Pankeissa. Sopimuksen kohteena olevat rahastot keskittyvät reaaliomaisuussijoituksiin, joissa UB on edelläkävijä pohjoismaisella tasolla mitattuna. Rahastot täydentävät POP Pankkien rahastovalikoimaa kokonaan uudella sijoitusluokalla. Rahastojen myynti POP Pankeissa alkoi helmikuussa.

Vahva panostus digitaalisuuteen jatkuu

POP Pankki -ryhmä panostaa vahvasti digitaalisiin palveluihin ja digitaaliseen asiakaskohtamiseen. Asiakaskohtamisen työkaluja kehitettiin muun muassa aloittamalla verkkotapaamis-pilotit sekä ottamalla sähköinen allekirjoitus laajemmin käyttöön. Lisäksi syksyllä julkaistiin kokonaan uudistettu POP Mobiili -mobiili-pankkisovellus sekä täysin digitaalinen POP Pikalaina

-kulutusluotto. Digitaalisten palveluiden kehittämistä jatketaan onnistuneiden tuotelanseerausten pohjalta.

Vakuustoitominnan asiakasmäärän kasvu jatkui ja vahinkosuhte parani

POP Pankki -ryhmään kuuluvan vakuutusyhtiön Suomen Vahinkovakuutus Oy:n liiketoiminnan kasvu jatkui vahvana ja yhtiön asiakasmäärä nousi 124,6 tuuhanteen. Yhtiö sai uusia asiakkaita keskimäärin 3 900 asiakkaan kuukausivauhtia. Edellisenä vuonna käynnistynyt ajoneuvovakuutusten hintakilpailu näkyi yhtiössä erityisesti liikennevakuutusten laskeneina keskihintoina. Hintojen laskusta huolimatta Suomen Vahinkovakuutus onnistui tilikauden aikana sekä kasvattamaan liiketoiminnan volyymeja että parantamaan vahinkosuhdetta.

POP Pankki -ryhmä valmistautui uusimaan peruspankkijärjestelmänsä

POP Pankki -ryhmä neuvotteli yhdessä muiden Samlink Oy:n pääomistajien kanssa peruspankkijärjestelmien uudistamisesta modernilla ja kustannustehokkaalla ratkaisulla. Neuvottelut saatiin päätökseen tilikauden päättymisen jälkeen. Uudistuksen tarkoituksena on parantaa ryhmän kilpailukykyä ja varmistaa digitaalisten palveluiden tehokas kehittäminen. Neuvotteluihin liittyi myös Samlink Oy:tä koskevia yhtiöjärjestelyjä.

Luottoluokitus

S&P Global Ratings (S&P) vahvisti toukokuussa Bonum Pankki Oy:n pitkäaikaisen investointitason (investment grade) luottoluokituksen tasolle BBB ja lyhytaikaisen luottoluokituksen tasolle A-2. Näkymät ovat edelleen vakaat. S&P:n antama vakaa näkymä kuvastaa POP Pankki -ryhmän vahvaa vakavaraisuutta sekä odotuksia yhteenliittymän myötä paranevasta tehokkuudesta.

POP Pankki -ryhmän tulos ja tase

POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015. Päätynyt tilikausi oli yhteenliittymän kolmas toimintavuosi.

POP PANKKI -RYHMÄN KESKEISET TUNNUSLUVUT

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Liikevaihto	126 689	137 529	137 449
Korkokate	65 391	62 817	62 417
% liikevaihdosta	51,6 %	45,7 %	45,4 %
Tulos ennen veroja	11 569	19 488	16 958
% liikevaihdosta	9,1 %	14,2 %	12,3 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	111 643	118 718	114 851
Liiketoiminnan kulut yhteensä	96 871	94 238	91 162
Kulu-tuotosuhde	86,8 %	79,4 %	79,4 %
Taseen loppusumma	4 409 518	4 275 838	4 229 417
Oma pääoma	483 788	485 649	463 021
Kokonaispääoman tuotto, ROA %	0,2 %	0,4 %	0,2 %
Oman pääoman tuotto, ROE %	1,8 %	3,3 %	2,3 %
Omavaraisuusaste, %	11,0 %	11,4 %	10,9 %
Ydinvakavaraisuussuhde, (CET1) %	20,5 %	20,9 %	20,9 %
Vakavaraisuussuhde, (TC) %	20,8 %	21,2 %	21,3 %
Arvon alentumistappiot luotoista ja muista saamisista	-3 195	-4 991	-6 731

POP Pankki -ryhmän tuloskehitys (vertailukausi 1.1.-31.12.2017)

POP Pankki -ryhmän tuotot ilman sijoitusten nettotuottoja kasvoivat 5,8 prosenttia 104,5 miljoonasta eurosta 110,5 miljoonaan euroon. Tulosta rasitti kuitenkin sijoitusten nettotuottojen merkittävä lasku ja edellisvuodesta kasvaneet kulut. POP Pankki -ryhmän tulos ennen veroja oli 11,6 (19,5) miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 8,9 (15,7) miljoonaa euroa.

Korkokate vahvistui tilikaudella 4,1 prosenttia 62,8 miljoonasta eurosta 65,4 miljoonaan euroon. Positiivisen kehityksen taustalla oli korkokulujen aleneminen tehostuneen varainhankinnan seurauksena. Korkokulut olivat 10,3 miljoonaa euroa, kun ne edellisvuonna olivat 14,7 miljoonaa euroa (-30,1 %). Korkotuotot olivat 75,7 (77,6) miljoonaa euroa.

Nettopalkkiotuotot kasvoivat yhteensä 1,7 miljoonalla eurolla 29,8 (28,1) miljoonaan euroon. Vakuutuskate

vahvistui parantuneen vahinkosuhteen ansiosta 23,4 prosenttia ja oli 10,4 (8,5) miljoonaa euroa.

Sijoitusten nettotuotot laskivat voimakkaasti ja olivat 1,1 (14,6) miljoonaa euroa (-92,4 %). Sijoitusten nettotuottoihin vaikutti tilikauden alussa voimaan astuneet uudet kirjanpitosäännökset sekä sijoitusmarkkinoiden negatiivinen kehitys loppuvuoden aikana. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 4,9 (4,8) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan yhteenlasketut tuotot laskivat 6,0 prosenttia 111,6 (119,0) miljoonaan euroon.

Liiketoiminnan kulut kasvoivat 2,8 prosenttia 96,9 (94,2) miljoonaan euroon. Henkilöstökulut olivat 41,8 (39,7) miljoonaa euroa, jossa kasvua edellisvuodesta 5,2 prosenttia. Henkilöstökuluihin vaikutti resurssien lisääminen keskusyhteisössä ja vakuutusyhtiössä. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 2,7 prosenttia päätyen 48,3 (47,0) miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat 6,8 (7,5) miljoonaa euroa.

Rahoitusvarojen arvonalentumistappioita kirjattiin kuluksi 3,2 miljoonaa euroa. Arvonalentumistappiot sisältävät tilikauden alusta voimaan tulleen IFRS 9 -standardin mukaisten odotettavissa olevien tappioiden vähennykset -1,6 miljoonaa euroa sekä toteutuneet luottotappiot 4,7 miljoonaa euroa. Vertailukaudella kirjattiin arvonalentumistappioita yhteensä 5,0 miljoonaa euroa, josta saamis- ja saamisryhmäkohdattaiset arvonalentumiset olivat 1,6 miljoonaa euroa ja toteutuneet luottotappiot 3,3 miljoonaa euroa.

Arvonalentumisia koskevat kirjanpitosäännökset muuttuivat 1.1.2018, kun rahoitusinstrumentteja koskeva IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardi otettiin käyttöön. Siirtymän vaikutus kirjattiin oikaisuna omaan pääomaan, eikä historiatietoja oikaistu. Odotettavissa olevia luottotappioita kirjataan lainasaamisista, taseen ulkopuolisista saamisista sekä laajan tuloksen erien kautta arvostettavista saamistodistuksista.

POP Pankki -ryhmän tase (vertailutieto 31.12.2017)

POP Pankki -ryhmän tase kasvoi 3,1 prosenttia ja oli tilikauden lopussa 4 409,5 (4 275,8) miljoonaa euroa. Ryhmän luottokanta kasvoi tilikaudella 4,4 prosenttia 3 473,3 (3 325,4) miljoonaan euroon. Talletuskannan kasvu oli 3,2 prosenttia, tilikauden lopussa 3 666,5 (3 554,4) miljoonaa euroa.

Ryhmän keskusluottolaitoksen Bonum Pankki Oyj:n liikkeelle laskelmien velkakirjojen määrä tilikauden lopussa oli yhteensä 142,4 (109,7) miljoonaa euroa. Ryhmän sijoitukset arvopapereihin ja kiinteistöihin olivat tilikauden päättyessä 707,9 (749,3) miljoonaa euroa.

POP Pankki -ryhmän oma pääoma oli tilikauden lopussa 483,8 (485,6) miljoonaa euroa. 1.1.2018 tapahtunut IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin käyttöönotto pienensi ryhmän omaa pääomaa 7,5 miljoonaa euroa. Käyttöönoton yhteydessä rahoitusvarat uudelleenarvostettiin IFRS 9 mukaisen luokittelun mukaisesti. Käyttöönoton vaikutukset kirjattiin suoraan omaan pääomaan. POP Pankit maksoivat osuuspääomalle korkoja vuodelta 2017 yhteensä 1,2 (0,7) miljoonaa euroa. Jäsenosuuksien lisäksi POP Pankit ovat laskeneet liikkeeseen POP Osuuksia. POP Osuus on osuuskuntalain mukainen sijoitus osuuspankin omaan pääomaan. POP Pankit ovat laskeneet liikkeeseen POP Osuuksia yhteensä 55,3 (53,6) miljoonaa euroa. POP Pankkien kansallisissa tilinpäätöksissä omaan

pääomaan luettavat lisäosuudet 21,4 (26,2) miljoonaa euroa luokitellaan IFRS-periaatteiden mukaisesti vieraaseen pääomaan ja niille maksetut korot jaksotetaan korkokuluihin. POP Pankkien osuuspääoma oli yhteensä 64,7 (62,8) miljoonaa euroa.

Toimintasegmenttien kehitys

POP Pankki -ryhmässä liiketoimintaa seurataan kahdella toimintasegmentillä: pankkitoiminta ja vakuutus-toiminta.

PANKKITOIMINTA

POP Pankki -ryhmän pankkitoimintasegmentin muodostavat vähittäispankkitoimintaa harjoittavat POP Pankit ja niiden keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oyj. POP Pankeilla oli vuoden 2018 lopussa 251,0 (250,0) tuhatta asiakasta. Asiakkaista 85,0 (84,8) prosenttia on yksityisasiakkaita, 8,3 (8,0) prosenttia yrityksiä ja 3,4 (3,8) prosenttia maa- ja metsätalousasiakkaita. Asiakkaista 88,5 (87,2) tuhatta oli vuoden lopussa myös POP Pankkien jäseniä.

POP Pankeille on keskeistä parhaan asiakaskokemuksen tarjoaminen ja sen kehittäminen. POP Pankit ovat olleet koko 2000-luvun puolueettomien asiakastyytyväisyystutkimusten ja asiakaspalvelututkimusten parhaimmista. Vuoden 2018 tutkimusten mukaan POP Pankilla oli edelleen Pohjoismaiden pankeista tyytyväisimmät asiakkaat (EPSI Rating syksyn 2018 asiakastyytyväisyystutkimukset Pohjoismaissa) ja paras pankkipalvelu Suomessa (Taloustutkimuksen kansallinen asiakaspalvelupalaute -tutkimus 2018). POP Pankeilla oli vuoden lopussa 81 konttoria ja palvelupistettä.

Pankkitoiminnassa panostettiin tilikaudella digitaalisen liiketoiminnan kehittämiseen. Tilikauden lopulla Bonum Pankki Oyj toi markkinoille POP Pikalainan, joka on täysin digitaalinen vakuudeton kulutusluotto.

Pankkitoiminnan tulos (vertailukausi 1.1.-31.12.2017)

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja heikkeni 42,0 prosenttia 12,3 (21,2) miljoonaan euroon. Kulujen ja tuottojen suhde oli 0,84 (0,75). Tuloksen heikkeneminen johtui sijoitusten nettotuottojen merkittävästä laskusta. Sen sijaan muut tuottoerät kasvoivat.

Liiketoiminnan tuotot olivat 101,5 (108,9) miljoona euroa. Haastavasta korkoympäristöstä huolimatta korkokate vahvistui ollen 65,1 (62,8) miljoonaa euroa. Myös palkkiotuottojen ja -kulujen määrä kasvoi edellisvuodesta 30,4 (28,7) miljoonaan euroon. Sijoitusten nettotuotot laskivat 85,2 prosenttia 2,1 (14,0) miljoonaan euroon. Sijoitusten nettotuottoihin vaikutti tilikauden alussa käyttöön otetut uudet kirjanpitosäännökset sekä sijoitusmarkkinoiden negatiivinen kehitys loppuvuoden aikana. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 3,9 (3,4) miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan kulut olivat yhteensä 86,0 (82,7) miljoonaa euroa, jossa kasvua 4,0 prosenttia. Henkilöstökulut 30,6 (29,8) olivat miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 5,9 prosenttia 50,9 (48,0) miljoonaan euroon. Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat 4,5 (4,9) miljoonaa euroa.

Rahoitusvarojen arvonalentumistappioita kirjattiin kuluksi 3,2 miljoonaa euroa. Arvonalentumistappiot sisältävät tilikauden alusta voimaan tulleen IFRS 9 -standardin mukaisten odotettavissa olevien tappioiden muutoksen -1,6 miljoonaa euroa sekä toteutuneet luottotappiot 4,7 miljoonaa euroa. Vertailukaudella kirjattiin arvonalentumistappioita yhteensä 5,0 miljoonaa euroa, josta saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset olivat 1,6 miljoonaa euroa ja toteutuneet luottotappiot 3,3 miljoonaa euroa.

Arvonalentumistappiot olivat 0,09 (0,15) prosenttia luottokannasta. Yli 90 päivää erääntyneet saamiset luotto- ja takaukskannasta kasvoivat hieman edellisvuoden tasosta, päätyen 0,89 (0,89) prosenttiin luottokannasta.

Pankkitoiminnan varat ja velat (vertailutieto 31.12.2017)

Pankkitoiminnan varat olivat tilikauden päättyessä yhteensä 4 444,2 (4 309,7) miljoonaa euroa. Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi 4,4 prosenttia 3 475,8 (3 327,9) miljoonaan euroon. Henkilöasiakkaille myönnettyjen luottojen osuus luottokannasta oli 67,0 (66,7) prosenttia, yritysten osuus 17,0 (16,4) prosenttia ja maatalousyrittäjien osuus 16,0 (16,9) prosenttia. Luottokannan kasvusta pääosa muodostui yksityisasiakkaille myönnetyistä luotoista ja myös yritysluottojen kanta kasvoi. Talletukset kasvoivat 3,1 prosenttia ja tilikauden lopussa talletuskanta oli 3 672,3 (3 560,2) miljoonaa euroa.

VAKUUTUSTOIMINTA

Vahinkovakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka tuottaa henkilöasiakkaille suunnattuja vahinkovakuutuksia. Vakuutusyhtiö tarjoaa tavanomaisimmat henkilöasiakkaiden vahinkovakuutukset, joita myydään pääasiassa digitaalisissa kanavissa.

Suomen Vahinkovakuutus Oy aloitti asiakasliiketoimintansa vuoden 2012 lopulla. Kuudessa vuodessa yhtiö on kasvanut voimakkaasti. Yhtiö sai vuonna 2018 keskimäärin 3,9 (3,7) tuhatta uutta asiakasta kuukaudessa ja tilikauden päättyessä yhtiöllä oli 124,6 (104,4) tuhatta asiakasta. Asiakaskyselyissä yhdeksän kymmenestä asiakkaasta suosittelee POP Vakuutusta. Sähköisissä kanavissa toimivalla yhtiöllä on asiakkaita laajasti koko Suomessa.

Suurin osa yhtiön vakuutuksista myönnetään yhtiön omien myyntikanavien kautta. Merkittävimmät jakeluyhteistyökumppanit ovat POP Pankki -ryhmä ja Säästöpankkiryhmä sekä autoliikkeet ja katsastusasemat. Pankit ohjaavat omia asiakkaitaan sekä verkkokauppaan että välittävät yhteydenottopyyntöjä Suomen Vahinkovakuutus Oy:n palvelukeskukseen. Autoliikkeet ja katsastusasemat myöntävät yhtiön ajoneuvovakuutuksia asiamiehen roolissa.

Viime vuonna alkanut ajoneuvovakuutusten hintakilpailu heijastui liikennevakuutusten keskihintoihin, mikä rasitti vakuutustoiminnan tulosta. Hintojen laskusta huolimatta vakuutustoiminnassa onnistuttiin yhtäaikaaisesti kasvattamaan liiketoiminnan volyymeja sekä parantamaan vahinkosuhdetta. Vakuutustoiminta on keskeinen osa POP Pankki -ryhmän digitaalista liiketoimintaa. Tilikauden aikana uudistettiin kotivakuutustuotteet ja kehitettiin verkkokauppaa.

Vakuutustoiminnan tulos (vertailukausi 1.1.-31.12.2017)

Vakuutustoiminnan tulos ennen veroja parani hieman ollen -0,6 (-0,7) miljoonaa euroa. Vakuutuskate kasvoi tilikaudella 23,4 prosenttia 8,5 miljoonasta eurosta 10,4 miljoonaan euroon ja vahinkosuhte aleni 4,4 prosenttiyksikköä 75,1 prosentista 70,7 prosenttiin. Liiketalousuhde parantui 31,8 prosentista 31,4 prosenttiin ja yhdistetty kulusuhde oli 102,1 (106,8) prosenttia. Toiminnalta odotetaan tuloksen kääntymistä positiiviseksi vuoden 2019 aikana.

Vuonna 2018 Suomen Vahinkovakuutus Oy myi 129,0 (127,0) tuhatta uutta vakuutus sopimusta ja sai maksutuloa yhteensä 38,9 (35,2) miljoonaa euroa. Maksutulosta 82 (86) prosenttia kertyy vakuutusluokkaryhmistä moottoriajoneuvon vastuu ja maa-ajoneuvot. Tapaturma ja sairaus, palo- ja muu omaisuusvahinko sekä muu ensivakuutus kerryttävät maksutulosta yhteensä 18 (14) prosentin osuuden. Vakuutusmaksutuotot tilikauden päättyessä olivat 35,6 (33,9) miljoonaa euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 5,2 prosenttia.

Korvauskulut olivat yhteensä 25,2 (25,4) miljoonaa euroa. Edellisestä vuodesta korvauskulut vähenivät 0,9 prosenttia. Korvauskulut muodostuivat maksetuista korvauksista 24,4 (23,1) miljoonaa euroa ja korvausvastuun muutoksesta 2,5 (3,8) miljoonaa euroa vähenettynä korvausvastuun muutoksen jälleenvakuuttajan osuuden lisääntymisellä -1,7 (-1,5) miljoonaa euroa. Tilikauden aikana yhtiön tietoon ei tullut yhtään uutta jälleenvakuutuksen omapidätysrajan ylittänyttä vahinkoa. Vastuuvelan jälleenvakuutusvaraus oli toimintavuoden lopussa tehty yhteensä kuudesta vahingosta.

Henkilöstökulut kasvoivat 7,1 (6,1) miljoonaa euroon. Liiketoiminnan muut kulut pienivät ja olivat 2,4 (2,9) miljoonaa euroa sekä poistot ja arvonalentumiset 1,4 (1,5) miljoonaa euroa. Liiketoiminnan kulut olivat yhteensä 10,9 (10,5) miljoonaa euroa.

POP Pankki -ryhmä on soveltanut vakuutusyhtiön sijoitusomaisuuden luokitteluun ja arvostamiseen IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018 alkaen.

Vakuutustoiminnan varat ja velat (vertailutieto 31.12.2017)

Vakuutustoimintasegmentin varat olivat tilikauden päättyessä yhteensä 61,6 (62,1) miljoonaa euroa. Vakuutustoiminnan sijoitusomaisuus oli 36,4 (34,8) miljoonaa euroa. Vakuutusvelka kasvoi tilikaudella 11,0 prosenttia 32,5 (29,3) miljoonaa euroon. Vakuutustoiminnan velat olivat yhteensä 36,3 (36,2) miljoonaa euroa.

MUUT TOIMINNOT

Muihin toimintoihin sisältyivät POP Holding Oy, POP Pankkiliitto osk ja muut POP Pankki -ryhmään yhdisteltävät pankki- ja vakuutustoimintasegmentteihin sisällymättömät yhteisöt. Muut toiminnot ei ole raportoitava segmentti POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

POP Pankki -ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinta sekä riskiasema

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi

POP Pankki -ryhmässä riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikki merkittävät liiketoiminnasta aiheutuvat riskit tunnistetaan, arvioidaan ja mitataan, ja että niitä valvotaan säännöllisesti ja että ne ovat oikeassa suhteessa yhteenliittymän ja yksittäisen jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokykyyn. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että yksittäinen jäsenluottolaitos ei ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä muodostuisi oleellista uhkaa jäsenluottolaitoksen, keskusyhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Riskejä koskeva ohjeistus ja päätöksenteko noudattavat terveitä ja varovaisia liiketoiminnan periaatteita. Riskienhallinnan periaatteiden rikkomiseen puututaan sovitujen toimintamallien mukaisesti.

Merkittävimmät POP Pankki -ryhmän toimintaan liittyvät riskit ovat luottoriski, likviditeettiriski ja rahoitustaseen koronariski sekä vakuutustoiminnassa vakuutusriski. POP Pankki -ryhmän strategia linjaa ryhmän riskinottohalukkuuden. Liiketoimintaa harjoitetaan maltillisella riskitasolla siten, että riskit pystytään täysimääräisesti hallitsemaan. POP Pankki -ryhmään kuuluvat yritykset ottavat liiketoiminnassaan itsenäisesti liiketoimintaan kuuluvat riskinsä asetettujen liiketoiminnan ohjausrajojen puitteissa.

POP Pankkiliitto osk yhteenliittymän keskusyhteisönä valvoo Yhteenliittymälain 17 §:n mukaisesti riskienhallintajärjestelmien riittävyyttä ja toimivuutta jäsenluottolaitosten ja yhteenliittymän tasolla ja vastaa ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta. Keskusyhteisö antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sitovia ohjeita riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Lisäksi jäsenluottolaitoksille on asetettu yhteisiä liiketoiminnan ohjaus- ja reagointirajoja, joilla varmistetaan siitä, että yksittäisen jäsenluottolaitoksen ottamat riskit ovat hyväksyttävissä rajoissa.

Keskusyhteisö valvoo, että jäsenluottolaitokset noudattavat toiminnassaan lakia, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, omia sääntöjään sekä ryhmän sisäisiä sitovia ohjeita. Keskusyhteisössä on liiketoiminnoista riippumaton riskien valvontatoiminto, joka hoitaa riskien valvontatehtäviä sekä säännösten noudattamisen varmistamista valvova compliance-toiminto ja sisäinen tarkastus.

Riskienhallinta kuuluu olennaisena osana sisäiseen valvontaan. Sisäisellä valvonnalla on tarkoitus tuottaa kohtuullinen varmuus mm. tavoitteiden ja päämäärien saavuttamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta ja luotettavuudesta, toiminnan asianmukaisuudesta ja tehokkuudesta, lakien ja säännösten noudattamisesta sekä toimintaan liittyvien riskien hallinnasta. Sisäistä valvontaa toteutetaan POP Pankki -ryhmässä kaikilla organisaatiotasolla.

Riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 4. EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) edellyttämät riskejä koskevat tiedot esitetään erillisessä Pilari III -raportissa.

PANKKITOIMINNAN RISKIT

Luottoriski

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Eräntyneiden saamisten tunnusluvut säilyivät maltillisella tasolla. Henkilöasiakkaille myönnettyjen luottojen osuus luottokannasta nousi hieman. Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL, expected credit loss) määrä laski tilikauden aikana.

Yhteenliittymän luottokanta kasvoi tilikaudella 4,4 prosenttia päätyen 3 473,3 (3 325,4) miljoonaan euroon. Pääosa luotonannosta kohdistuu vähäriskiseen henkilöasiakasluototukseen. Henkilöasiakkaille myönnettyjen luottojen osuus luottokannasta oli 67,0 (66,7) prosenttia, yritysten osuus 17,0 (16,4) prosenttia ja maatalousyrittäjien osuus 16,0 (16,9) prosenttia. Asuinkiinteistövakuudellisten luottojen osuus luottokannasta oli 65,6 (65,2) prosenttia. POP Pankkien yhteenliittymän yli 90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat 0,89 (0,89) prosenttia luottokannasta. Yhteenliittymän 30-90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat vuoden 2018 lopussa 0,83 (0,60) prosenttia luottokannasta.

Luottoihin ja saamisiin kohdistuvat odotetut luottotappiot (ECL) vähenivät 0,7 prosenttia päätyen 30,6 (30,8) miljoonaan euroon. Edellisen vuoden lopussa luottoihin ja saamisiin kohdistuvat arvonalentumiset olivat yhteensä 23,3 miljoonaa euroa. Arvonalentumisten historiatietoja ei ole oikaistu.

POP Pankkien yhteenliittymän toimiala- ja asiakasriskit ovat hajautuneita. Vuoden 2018 lopussa yhteenliittymällä oli yksi asiakaskokonaisuus, jonka kokonaisvastuut ylittivät 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista ja luokitellaan näin ollen suureksi asiakasriskiksi

si EU:n vakavaraisuusasetuksen 392 artiklan mukaan. Asiakaskokonaisuus kuuluu POP Pankki -ryhmään.

Luottoriskin seuranta perustuu järjestämättömien saamisten ja maksuviivästymien jatkuvaan seurantaan sekä luottosalkun laadun seurantaan. Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrän seuranta on tärkeä osa luottoriskin hallintaa. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Likviditeettiriski

POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk soveltaa Finanssivalvonnalta saatua lupaa päättää, ettei sen jäsenluottolaitoksiin sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) kuudennessa osassa ja sen nojalla annetuissa Euroopan unionin säädöksissä säädettyjä luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Yhteenliittymän keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj vastaa yhteenliittymän maksuvalmiusvaatimuksen täyttämisestä.

POP Pankki -ryhmän maksuvalmiusasema säilyi tilikauden aikana vahvana. POP Pankkien yhteenliittymän LCR-tunnusluku 31.12.2018 oli 151 (143) prosenttia. Yhteenliittymällä oli 31.12.2018 LCR-kelpoisia likvidejä varoja ennen arvonalentumia 364,1 (315,2) miljoonaa euroa, joista 22,3 (12,1) prosenttia oli käteistä ja keskuspankkisaatavia ja 77,7 (87,9) prosenttia erittäin likvidejä tason 1 arvopapereita. Luottolaitosten likviditeettiä säatelevä viranomaisvaade LCR (maksuvalmiusvaatimus, liquidity coverage ratio) on vuoden 2018 alusta asti ollut 100 prosenttia.

Myös POP Pankki -ryhmän rahoitusasema säilyi tilikauden aikana vahvana. Talletusten osuus luottokannasta pysyi korkealla tasolla ja rahoituksen saatavuus pysyi hyvänä. Bonum Pankki Oyj teki tilikauden aikana aktiivisesti liikkeeseenlaskuja 150 miljoonan euron sijoitustodistusohjelmansa puitteissa. Liikkeelle lasketuja sijoitustodistuksia oli tilikauden lopussa yhteensä 42,5 miljoonaa euroa. Bonum Pankki Oyj on aiemmin laskenut liikkeeseen 100 miljoonan euron vakuudettoman kolmen vuoden seniorilainan osana toukokuussa 2016 perustettua 750 miljoonan euron joukkovelkakirjaohjelmaa. Tukkurahoituskanavan avaaminen on monipuolistanut yhteenliittymän varainhankintaa, tehostanut ryhmän sisäisen rahoituksen välitystä ja tukenut ryhmän kasvua. Pidemmän aikavälin rahoitusaseman arvioidaan sen vuoksi kehittyvän edelleen positiivisesti.

Yhteenliittymän likviditeettiriskin hallinnassa käytetään anto-ottolainaussuhdetta sekä maturiteettiluokittain tehtävää analyysiä, jossa tarkastellaan kunkin maturiteettiluokan saamisten ja velkojen kassavirtojen erotusta. Aikaluokittaisten erojen kattamiseksi ja lyhyen aikavälin maksuvalmiuden turvaamiseksi ylläpidetään riittävää likviditeettireserviä.

Markkinariski

Pankkitoiminnan markkinariskejä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenrahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista. Markkinariskiasema säilyi tilikauden aikana maltillisena. Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski, jota seurataan ja rajoitetaan sekä nykyarvomenetelmän että tulo-riskimallin kautta. Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli 31.12.2018 7,4 miljoonaa euroa (4,4). Markkinariskiä syntyy myös jäsenluottolaitosten sijoitustoiminnasta, jonka pääasialliset tarkoitukset ovat rahoitusylijäämän sijoittaminen ja likviditeettireservin ylläpitäminen. Jäsenluottolaitosten liiketoimintaan ei kuulu varsinaista kaupankäyntitoimintaa (trading).

Sijoitustoiminnasta syntyvää markkinariskiä rajoitetaan omaisuusluokkien allokaation kautta sekä omaisuusluokittain, riskilajeittain ja vastapuolittain asetettavilla riskirajoilla. Luotonannossa ei oteta lainkaan valuuttariskiä. Jäsenluottolaitos voi tehdä vain yhteenliittymän riskienvalvontatoiminnon luvalla suoria valuuttamääräisiä sijoituksia, sijoituksia strukturoituihin tuotteisiin tai johdannaissovimuksia. Johdannaisten käyttö on rajoitettu rahoitustaseen korkoriskin suojaustarkoitukseen.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien toteutumista pyritään minimoimaan henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla, sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä muun muassa eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka riskien valvontatoiminto katselmoi. Lisäksi jäsenluottolaitokset suorit-

tavat säännöllisesti operatiivisten riskien itsearvioinnin. Osa operatiivisten riskien aiheuttamista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuus-suunnittelulla.

Tietosuoja-asetuksen voimaantuloon on varauduttu liiton projektilla ja sen tuloksia on auditoitu ulkopuolisen asiantuntijan toimesta. Tietosuoja-asetuksen edellyttämät prosessit ja toiminnot on otettu käyttöön ja niiden toimintaa seurataan säännöllisesti.

VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT

Tarkastelukaudella merkittävimmät vakuutusriskit ovat liittyneet liiketoiminnan kannattavuuskehitykseen keskittyen erityisesti hinnoittelun ja asiakasvalinnan kehittämiseen sekä liiketoiminnan volyymien riittävään kasvattamiseen kannattavuusnäkökulma huomioiden.

Merkittävimmät operatiiviset riskit liittyvät edelleen IT-järjestelmäkokonaisuuden rakentamiseen ja vakuutustoiminnan prosessien hallittuun skaalaamiseen ja kehittämiseen myynti-, asiakas- ja korvausvolyymeiden kasvaessa.

Tietoturvariskit ovat verkossa toimivalle yhtiölle merkittäviä, joten niiden hallintaan panostetaan voimakkaasti. Henkilöstöriski on huomattava yhtiön suhteellisen pienen organisaation johdosta, tosin omaa organisaatiota ja kumppanuuksia kehitetään jatkuvasti riskien vähentämiseksi. Vakuutusyhtiön sijoitustoiminnan riskitaso on maltillinen ja keskeisimmät riskit ovat osake-, luotto- ja korkoriski.

Suomen Vahinkovakuutus Oy:n hallitus hyväksyy vuosittain yhtiön riskienhallintasuunnitelman.

KRIISINRATKAISUSUUNNITELMA

Vuonna 2017 käynnistynyt POP Pankki -ryhmän kriisinratkaisusuunnitelman laatiminen jatkui vuoden 2018 aikana. POP Pankki -ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Rahoitusvakausvirasto. Prosessi on loppusuoralla ja sen tuloksena Rahoitusvakausvirasto tulee määrittämään POP Pankkien yhteenliittymälle kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) 8 luvun 7 §:ssä tarkoitetun omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärän, joka tulee astumaan voimaan Rahoitusvakausviraston asettaman siirtymäajan jälkeen.

VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Vuoden 2018 lopussa POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuus oli hyvällä tasolla. Yhteenliittymän vakavaraisuussuhde oli 20,8 (21,2) prosenttia ja ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%) 20,5 (20,9) prosenttia. Yhteenliittymä ei lue tilikauden voittoa omiin varoihin.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategia-prosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Jäsenluottolaitokset tunnistavat ja arvioivat toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittavat riskinkantokykynsä vastaamaan riskien yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Pääomasuunnitelman laatimisessa käytetään yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa yhtenäisiä, keskusyhteisön riskien valvontatoiminnon määrittelemiä laskentamenetelmiä. Jäsenluottolaitokset on Finanssivalvonnan myöntämän luvan nojalla vapautettu keskusyhteisön päätöksellä sekä omien varojen vaateesta ryhmän sisäisille erille että suurten vastapuolten rajoituksista keskusluottolaitoksen ja jäsenluottolaitosten välisille erille.

POP Pankkien yhteenliittymän omat varat muodostuvat jäsenosuuksista, vanhan osuuskuntalain mukaisista lisäosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä muista vapaista rahastoista. EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 ei tunnista jäsenosuuspankkien aiemmin käyttämiä lisäosuuksia pääomainstrumentiksi. Lisäosuus ei ole uuden sääntelyn mukaan enää jäsenosuuspankkien omien varojen erä. Vakavaraisuusase-

tusta on sovellettu 1.1.2014 alkaen, mutta lisäosuuksia koskevien siirtymäsäännösten osalta soveltaminen muuttuu asteittain. Osa yhteenliittymän jäsenosuuspankeista on vuodesta 2015 lähtien laskenut liikkeelle uutta, omiin varoihin laskettavaa pääomainstrumenttia, POP Osuutta. POP Osuuksia oli vuoden 2018 lopussa laskettu liikkeelle yhteensä 55,3 (53,6) miljoonaa euroa. Uusmerkinnän lisäksi vanhoja lisäosuuksia on muunnettu POP Osuuksiksi.

Lakisäätelinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalle 4,5 prosenttia. Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisäpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0 - 2,5 prosentin tasolle. POP Pankkien yhteenlaskettu pääomavaade on siten 10,5 prosenttia. Muuttuva lisäpääomavaatimus määräytyy luottolaitoksen taseessa olevien vastuiden kotimaan mukaan. Finanssivalvonta ei ole toistaiseksi asettanut muuttuvaa lisäpääomavaatimusta suomalaisille vastuille, joista yhteenliittymän jäsenluottolaitosten luotto- ja vastapuoliriski lähes kokonaan muodostuu. Tilikauden aikana Finanssivalvonta päätti asettaa POP Pankkien yhteenliittymälle 1,0 prosentin suuruisen järjestelmäriskipuskurin lisäpääomavaatimuksen, joka tulee voimaan 1.7.2019 alkaen. Finanssivalvonta on tilikauden päättymisen jälkeen 18.1.2019 asettanut POP Pankkien yhteenliittymälle luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 11 luvun 6 §:n 3 momentin nojalla harkinnanvaraisen lisäpääomavaatimuksen (pilari 2). Lisäpääomavaatimus on suuruudeltaan 1,25 % ja se tulee täyttää EU:n vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) tarkoitetulla ydinpääomalla (CET1). Lisäpääomavaatimus on voimassa 30.9.2019 alkaen.

POP Pankkien yhteenliittymä on päättänyt olla soveltamatta vakavaraisuusasetuksen 473 a artiklan mukaisia IFRS 9 –siirtymäjärjestelyjä. Raportoiduissa omissa varoissa, pääomassa ja vähimmäisomavaraisuusasteessa on jo otettu huomioon IFRS 9:n käyttöönoton täysi vaikutus.

VAKAVARAISUUDEN YHTEENVETO

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	512 130	509 965
Vähennykset ydinpääomasta	-11 358	-10 271
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	500 772	499 694
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	3 952	4 980
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	3 952	4 980
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	504 724	504 674
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	2 371	2 490
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	2 371	2 490
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	507 096	507 164
Riskipainotetut erät yhteensä	2 443 632	2 395 591
josta luottoriskin osuus	2 213 845	2 165 067
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	1	270
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	24 470	25 571
josta operatiivisen riskin osuus	205 315	204 682
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5 %)	61 091	59 890
Vastasyklinen pääomapuskuri	379	285
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	20,5 %	20,9 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	20,7 %	21,1 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	20,8 %	21,2 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä	507 096	507 164
Pääomavaatimus yhteensä *	256 960	251 822
Puskuri pääomavaatimukseen	250 136	255 342
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	504 724	504 674
Vastuut yhteensä	4 471 092	4 327 162
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	11,3 %	11,7 %

* Pääomavaatimus yhteensä muodostuu minimivaatimuksesta 8 %, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 % ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Tallettajan ja sijoittajan suoja

Talletussuojasta säädetään rahoitusvakausviranomaisesta annetussa laissa. Lain mukaan talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausvirasto, jonka hallinnoima rahoitusvakausrahasto muodostuu kriisinratkaisurahastosta ja talletussuojarahastosta. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan samassa talletuspankissa olevat korvauskelpoiset talletukset, kuitenkin yhteensä enintään 100 000 euroa. Talletussuojarahaston maksut katettiin tilikaudella aiemman kansallisen talletussuojarahaston varoista.

Talletuspankkien yhteenliittymän jäsenenä olevia talletuspankkeja pidetään talletussuojan kannalta yhtenä talletuspankkina. Tämän johdosta saman tallettajan talletussuoja kaikista POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa (POP Pankit ja Bonum Pankki Oyj) olevista talletuksista on yhteensä 100 000 euroa.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lain-säädännön mukaan POP Pankkien yhteenliittymän jäsenluottolaitoksia pidetään sijoittajan suojan kannalta yhtenä pankkina. Korvausrahastosta korvataan enintään 20 000 euroa.

POP Pankkiliitto osk:n hallinto

POP Pankkiliitto osk:n jäseniä ovat 26 jäsenosuuspankkia (POP Pankkia) ja Bonum Pankki Oyj. Jäsenosuuspankit käyttävät sääntöjen mukaista äänivaltaa POP Pankkiliiton osuuskunnan kokouksessa, joka nimittää hallintoneuvoston. Sääntöjen mukaan Bonum Pankki Oyj:llä liiton tytäryhtiönä ei ole äänivaltaa osuuskunnan kokouksessa.

POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvostoon kuuluu sääntöjen mukaan vähintään kolme (3) ja enintään kolmekymmentäneljä (34) osuuskunnan kokouksen valitsemaa jäsentä siten, että jokaisesta jäsenluottolaitoksesta on valittava yksi (1) jäsen, ei kuitenkaan jäsenluottolaitoksena toimivasta keskusyhteisön tytäryhteisöstä.

Hallintoneuvostoon kuului vuonna 2018 yhteensä 26 jäsentä siten, että jokaisesta jäsenluottolaitoksesta Bonum Pankkia lukuun ottamatta valittiin yksi (1) jäsen. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi voidaan valita vain jäsenluottolaitoksen

hallituksen tai hallintoneuvoston puheenjohtaja. Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimi Hannu Saarimäki (Keuruun Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja) ja varapuheenjohtajana Harri Takala (Pohjanmaan Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja).

POP Pankkiliitto osk:n hallitukseen kuuluu vähintään viisi (5) ja enintään seitsemän (7) hallintoneuvoston valitsemaa jäsentä siten, että kultakin sääntöjen mukaiselta yhteistoiminta-alueelta valitaan vähintään yksi (1) jäsen. Hallituksen jäsenistä enemmistön tulee olla työtai toimitushteessa jäsenluottolaitokseen. Hallituksen jäsenen toimikausi on kolme vuotta luettuna hallintoneuvoston valinnasta päättäneen kokouksen päättymisestä hallintoneuvoston kolmen vuoden kuluttua seuraavan valinnoista päättävän kokouksen päättymiseen. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain lähinnä kolmannesta oleva lukumäärä toimikauden mukaan.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

POP Pankkiliitto osk:n hallituksen jäseninä ovat toimineet seuraavat henkilöt:

Juha Niemelä

toimitusjohtaja, Liedon Osuuspankki
hallituksen jäsen
hallituksen puheenjohtaja 23.11.2018 alkaen
hallituksen varapuheenjohtaja 22.11.2018 asti

Soile Pusa

toimitusjohtaja, Siilinjärven Osuuspankki
hallituksen jäsen
hallituksen varapuheenjohtaja 23.11.2018 alkaen,

Teemu Teljosuo

toimitusjohtaja, Kurikan Osuuspankki 9.11.2018 asti
hallituksen jäsen 13.11.2018 asti
hallituksen puheenjohtaja 13.11.2018 asti

Petri Jaakkola

toimitusjohtaja, Lapuan Osuuspankki
hallituksen jäsen

Ari Heikkilä

toimitusjohtaja, Konneveden Osuuspankki
hallituksen jäsen

Marja Pajulahti

toimitusjohtaja, SOS Lapsikyläsäätiö
hallituksen jäsen

Hannu Tuominiemi

toimitusjohtaja, Suupohjan Osuuspankki
hallituksen jäsen

POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtajana toimii **Pekka Lemettinen**. Toimitusjohtajan sijaisena toimii **Jaakko Pulli**.

POP Pankkiliitto osk:n tilintarkastajana toimii tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajanaan KHT **Tiia Kataja**.

Henkilöstö ja palkitseminen

Henkilöstö

POP Pankki -ryhmään työsuhteessa vuoden 2018 lopussa oli 726 (718) henkilöä, joista pankkitoiminnassa 538 (539) henkilöä, vahinkovakuutustoiminnassa 128 (116) henkilöä ja muissa toiminnoissa 60 (63) henkilöä.

Palkitseminen

Palkitsemisjärjestelmällä tarkoitetaan niitä päätöksiä, sopimuksia, toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, joita noudatetaan johdon ja henkilöstön palkitsemisessa.

Palkitseminen jakautuu kiinteään ja muuttuvaan palkanosaan. Kiinteällä palkanosalla tarkoitetaan tiettyyn ajanjaksoon sidottua palkkaa ja muuttuvalla palkanosalalla palkkionsaajan suoritukseen tai taloudellisiin tekijöihin sidottua palkkiota. Muuttuva palkanosa käsittää sekä lyhyen että pitkän aikavälin palkitsemisen. Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan rahana.

POP Pankki -ryhmässä muuttuva palkitseminen on yrityskohtaista. POP Pankki -ryhmässä ei ole käytössä yhtenäistä palkitsemisjärjestelmää. Palkitsemisjärjestelmät ovat kunkin jäsenluottolaitoksen tai yrityksen liiketoimintastrategian, tavoitteiden ja arvojen mukaisia ja vastaavat yrityksen pitkän aikavälin etua. Palkitsemisjärjestelmät ovat sopusoinnussa hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan ja riskinkantokyvyn kanssa. Palkitseminen ei kannusta toiminnassa riskinottoon, joka ylittäisi jäsenluottolaitoksen tai yrityksen riskinkantokyvyn perusteella määritellyn tai muuten kestävän riskitason.

Jäsenluottolaitoskohtaiset ja yrityskohtaiset palkitsemisjärjestelmät perustuvat EU-lainsäädäntöön, kansalliseen lainsäädäntöön sekä Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin.

Yhteiskuntavastuu

POP Pankki -ryhmän arvona on sekä asiakkaan että toimintaympäristön hyvinvoinnin edistäminen. Tätä POP Pankki -ryhmä toteuttaa kaikessa toiminnassaan jatkuvasti pieninä tekoina. Myös ryhmän yritysten terveestä liiketoiminnasta ja kannattavuudesta huolehtiminen sekä pitkäjänteinen kehittäminen ovat osa yhteiskuntavastuuta.

POP Pankki -ryhmä maksoi tilikauden tuloksesta vuodelta 2018 veroja yhteensä 3,1 (4,5) miljoonaa euroa. POP Pankki -ryhmän pääyhtiöiden kotipaikat kattavat 28 eri paikkakuntaa, jolloin verot kohdentuvat hyvin niille alueille, joissa asiakkaat toimivat. Palkkoja POP Pankki -ryhmä maksoi yhteensä 33,9 (32,3) miljoonaa euroa.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

POP Pankki -ryhmä uudistaa peruspankkijärjestelmänsä, mikä mahdollistaa digitaalisten palvelujen tehokkaan kehittämisen tulevaisuudessa. Investointi on yksi kaikkien aikojen suurimmista POP Pankki -ryhmässä. POP Pankki -ryhmä ryhtyy uudistamaan peruspankkijärjestelmänsä yhteistyössä Säästöpankkiryhmän ja Oma Säästöpankin kanssa. Projekti käynnistyy keväällä 2019 ja jatkuu arviolta vuoteen 2021 asti.

Uudeksi peruspankkijärjestelmäksi on valittu Temenoksen T24-ohjelmisto. Sen toimittaa yhdysvaltalainen Cognizant, joka on yksi maailman johtavista digitaalisten palvelujen tarjoajista. 23.1.2019 allekirjoitettu sopimus kattaa otto- ja antolainauksen sekä maksamisen palvelut. Sopimukseen sisältyy myös yrityskauppa, jossa Cognizant ostaa 100 prosenttia Samlinkin osakkeista. Osakkeiden myynti vaatii vielä Työ- ja elinkeinoministeriön hyväksynnän sekä Finanssivalvonnan tarkastuksen. Myynti ei vaikuta POP Pankki -ryhmän vuoden 2019 tulokseen, koska osakkeet on luokiteltu käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattaviin osakkeisiin. Järjestelyllä oli vähäinen negatiivinen vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan 2018. Järjestely ei vaikuta merkittävästi POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuteen.

Finanssivalvonta on 18.1.2019 asettanut POP Pankkien yhteenliittymälle luottolaitostoinnasta annetun lain (610/2014) 11 luvun 6 §:n 3 momentin nojalla harkinnanvaraisen lisäpääomavaatimuksen (pilari 2). Lisä-

pääomavaatimus on suuruudeltaan 1,25 % ja se tulee täyttää EU:n vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) tarkoitetulla ydinpääomalla (CET1). Lisäpääomavaatimus on voimassa 30.9.2019 alkaen.

POP Pankkiliiton hallituksella ei ole tiedossa muita sellaisia tilikauden päättymisen jälkeisiä tapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksessä esitetyn informaation kannalta.

Vuoden 2019 näkymät

Vuoden 2019 talousnäkymät ovat vuotta 2018 heikot. Vaikka maailmantalouden ja Suomen talouden odotetaan edelleen kasvavan, arvioidaan kasvuvauhdin hidastuvan aiemmasta. Talouden kehitystä uhkaavat epävarmuustekijät ovat lisääntyneet niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisesti. Palkansaajien ostovoiman odotetaan kehittyvän Suomessa kuitenkin myönteisesti. Vaikka euroalueella korkotason pohjakosketus on jo ohitettu, arvioidaan EKP:n siirtyvän koronnostoihin aikaisintaan vuoden 2019 lopulla.

POP Pankki -ryhmän kehityksessä korostuu uuteen peruspankkijärjestelmään siirtyminen sekä maksupalveluja, rahoitusvälineiden markkinoita ja tietosuojaa koskevan uuden sääntelyn vaikutus kilpailuun ja liiketoiminnan volyymeihin. POP Pankki -ryhmän vuoden 2019 tuloksen arvioidaan muodostuvan saman tasoiseksi kuin vuoden 2018 tulos, johtuen edelleen matalana jatkuvasta korkotasosta, ryhmän strategisten kehittämistoimenpiteiden vaatimista panostuksista ja sijoitusmarkkinoiden kehitykseen liittyvästä epävarmuudesta. Sijoitusmarkkinoiden tilanteen uskotaan jatkuvan haasteellisena, minkä ennakoidaan aiheuttavan lisääntyvää tulosvolatiliteettia. Suurimmat tulokseen liittyvät epävarmuustekijät koskevat rahoitusvarojen arvostusta ja arvonalentumisia.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja Pekka Lemettinen, puh. 040 5035411
ja liiketoimintajohtaja Jaakko Pulli, puh. 050 4200925.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevaihto

Korkotuotot, palkkiotuotot, sijoitusten nettotuotot, vakuutuskate, liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan tuotot yhteensä

Korkokate, palkkiotuotot ja -kulut netto, sijoitusten nettotuotot, vakuutuskate, liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan kulut yhteensä

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut, poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Kulu-tuottosuhte, % =	$\frac{\text{Liiketoiminnan kulut yhteensä}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	x 100
Oman pääoman tuotto (ROE), % =	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus (katsauskauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
Koko pääoman tuotto (ROA), % =	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (katsauskauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
Omavaraisuusaste, % =	$\frac{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus}}{\text{Taseen loppusumma}}$	x 100
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), % =	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100
Ensisijainen pääomasuhde (T1), % =	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100
Vakavaraisuussuhde (TC), % =	$\frac{\text{Omat varat yhteensä (TC)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100

$$\text{Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), \% = } \frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden kokonaismäärä}} \times 100$$

$$\text{Maksuvalmiusvaatimus (LCR), \% = } \frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}} \times 100$$

VAKUUTUSTOIMINNAN TUNNUSLUVUT

Liikekulut

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut, poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

$$\text{Vahinkosuhte, \% = } \frac{\text{Korvauskulut (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}} \times 100$$

$$\text{Liikekulusuhde, \% = } \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}} \times 100$$

TILINPÄÄTÖSTIEDOTE

POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma

(1 000 euroa)	Liite	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017	Muutos, %
Korkotuotot		75 695	77 565	-2,4 %
Korkokulut		-10 304	-14 748	-30,1 %
Korkokate	4	65 391	62 817	4,1 %
Palkkiotuotot ja -kulut netto	5	29 790	28 115	6,0 %
Sijoitusten nettotuotot	6	1 111	14 559	-92,4 %
Vakuutuskate	7	10 433	8 453	23,4 %
Liiketoiminnan muut tuotot		4 918	4 773	3,0 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		111 643	118 718	-6,0 %
Henkilöstökulut		-41 769	-39 720	5,2 %
Liiketoiminnan muut kulut		-48 257	-47 003	2,7 %
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisesta ja aineettomista hyödykkeistä		-6 845	-7 516	-8,9 %
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-96 871	-94 238	2,8 %
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	10	-3 195	-4 991	-36,0 %
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta		-9	-	N/A
Tulos ennen veroja		11 569	19 488	-40,6 %
Tuloverot		-2 640	-3 745	-29,5 %
Tilikauden tulos		8 928	15 744	-43,3 %
Josta				
POP Pankkien omistajien osuus		8 949	15 759	-43,2 %
Määräysvallattomien omistajien osuus		-20	-15	35,5 %
Yhteensä		8 928	15 744	-43,3 %

Vahinkovakuutustoiminnan tuloslaskelmaerien esittämistapaa on muutettu 1.1.2018 alkaneella tilikaudella. Vertailutiedot on oikaistu vastaavasti. Esittämistavan muutoksesta on kerrottu tarkemmin liitteessä 2.

POP Pankki -ryhmän laaja tuloslaskelma

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017	Muutos, %
Tilikauden tulos	8 928	15 744	-43,3 %
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleenmäärittämisestä johtuvat voitot/tappiot	-280	-709	-60,5 %
Käyvän arvon rahaston muutos			
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	-891	-	N/A
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	-2 985	-	N/A
Myytävissä olevat rahoitusvarat	-	-1 868	N/A
Tilikauden laaja tulos	4 772	13 167	-63,8 %
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
POP Pankkien omistajien osuus katsauskauden laajasta tuloksesta	4 793	13 182	-63,6 %
Määräysvallattomien omistajien osuus katsauskauden laajasta tuloksesta	-20	-15	35,5 %
Yhteensä	4 772	13 167	-63,8 %

POP Pankki -ryhmän tase

(1 000 euroa)	Liite	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Varat				
Käteiset varat		81 117	50 945	59,2 %
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	11	74 625	71 156	4,9 %
Lainat ja saamiset asiakkailta	11	3 473 310	3 325 363	4,4 %
Johdannaiset		4	647	-99,4 %
Sijoitusomaisuus	12	707 897	749 252	-5,5 %
Sijoitukset osakkuusyriyksissä ja yhteisyriyksissä		166	-	N/A
Aineettomat hyödykkeet		11 217	11 003	1,9 %
Aineelliset hyödykkeet		30 025	33 028	-9,1 %
Muut varat		26 680	31 429	-15,1 %
Verosaamiset		4 478	3 015	48,5 %
Varat yhteensä		4 409 518	4 275 838	3,1 %
Velat				
Velat luottolaitoksille	13	3 030	6 964	-56,5 %
Velat asiakkaille	13	3 666 543	3 554 357	3,2 %
Vakuutusvelka	14	32 488	29 250	11,1 %
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	15	142 399	109 713	29,8 %
Lisäosuuspääoma		21 416	26 219	-18,3 %
Muut velat		38 157	38 124	0,1 %
Verovelat		21 698	25 562	-15,1 %
Velat yhteensä		3 925 730	3 790 189	3,6 %
Oma pääoma				
Osuuspääoma				
Jäsenosuudet		9 344	9 217	1,4 %
POP Osuudet		55 326	53 574	3,3 %
Osuuspääoma yhteensä		64 670	62 791	3,0 %
Rahastot		152 105	157 779	-3,6 %
Kertyneet voittovarot		266 586	264 631	0,7 %
POP Pankki-ryhmän omistajien osuus yhteensä		483 361	485 201	-0,4 %
Määräysvallattomien omistajien osuus		428	448	-4,5 %
Oma pääoma yhteensä		483 788	485 649	-0,4 %
Velat ja oma pääoma yhteensä		4 409 518	4 275 838	3,1 %

Sijoitusomaisuus sisältää käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat.

Vahinkovakuutustoiminnan tase-erien esittämistapaa on muutettu 1.1.2018 alkaneella tilikaudella. Vertailutiedot on oikaistu vastaavasti. Esittämistavan muutoksesta on kerrottu tarkemmin liitteessä 2.

Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	62 791	8 849	148 930	264 631	485 201	448	485 649
IFRS9 Siirtymä	-	-5 532	-	-1 991	-7 523	-	-7 523
Oma pääoma 1.1.2018	62 791	3 318	148 930	262 640	477 679	448	478 127
Tilikauden laaja tulos							
Tilikauden tulos	-	-	-	8 949	8 949	-20	8 928
Muut laajan tuloksen erät	-	-3 876	-	-280	-4 156	-	-4 156
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	-3 876	-	8 669	4 793	-20	4 772
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman lisäys	1 880	-	-	-	1 880	-	1 880
Voitonjako	-	-	-98	-1 120	-1 218	-	-1 218
Oma pääoma 31.12.2018	64 670	-558	152 663	266 586	483 361	428	483 788

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2017	52 559	10 717	144 369	254 913	462 558	463	463 021
Tilikauden laaja tulos							
Tilikauden tulos	-	-	-	15 759	15 759	-15	15 744
Muut laajan tuloksen erät	-	-1 868	-	-709	-2 577	-	-2 577
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	-1 868	-	15 050	13 182	-15	13 167
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman lisäys	10 231	-	-52	-	10 179	-	10 179
Voitonjako	-	-	-	-718	-718	-	-718
Rahastosiirrot	-	-	4 614	-4 614	-	-	-
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	10 231	-	4 562	-5 332	9 461	-	9 461
Oma pääoma 31.12.2017	62 791	8 849	148 930	264 631	485 201	448	485 649

POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	8 928	15 744
Oikaisut Tilikauden tulokseen	18 280	20 016
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-122 095	-145 735
Saamiset luottolaitoksilta	-3 241	-21 301
Saamiset asiakkailta	-160 252	-141 611
Sijoitusomaisuus	1 722	39 842
Muut varat	39 676	-22 665
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	129 482	30 031
Velat luottolaitoksille	-3 934	-4 421
Velat asiakkaille	112 866	51 254
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	32 685	9 494
Varaukset ja muut velat	-6 850	-20 692
Maksetut tuloverot	-5 285	-5 604
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	34 596	-79 944
Investointien rahavirta		
Muiden sijoitusten muutokset	-240	-
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-5 875	-3 886
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden myynnit	1 262	2 428
Investointien rahavirta yhteensä	-4 853	-1 458
Rahoituksen rahavirta		
Osuuspääoman nettomuutos	1 880	10 231
Maksetut osuuspääoman korot ja muu voitonjako	-1 218	-718
Rahoituksen rahavirta yhteensä	661	9 513
Rahavarojen muutos		
Rahavarat tilikauden alussa	74 449	146 338
Rahavarat tilikauden lopussa	104 854	74 449
Rahavarojen nettomuutos	30 405	-71 889

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Saadut korot	80 256	77 654
Maksetut korot	13 148	16 103
Saadut osingot	3 625	2 312
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Rahoitusvarojen arvonalentumiset	3 195	5 016
Poistot	8 083	9 468
Vakuutusvelan muutos	3 635	2 687
Muut	3 462	2 845
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut	18 375	20 016
Rahavarat		
Käteiset varat	81 117	50 945
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	23 737	23 504
Yhteensä	104 854	74 449

LIITTEET

LIITE 1 POP Pankki -ryhmä ja IFRS-tilinpäätöksen laajuus

POP Pankki -ryhmä (jäljempänä myös Ryhmä) on POP Pankkien ja POP Pankkiliitto osk:n sekä niiden tytäryhteisöjen sekä yhteisessä määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostama finanssiryhmä, joka toimii Suomessa. POP Pankit ovat itsenäisiä, alueellisesti ja paikallisesti toimivia osuuspankkeja. POP Pankkiliitto osk toimii Ryhmän keskusyhteisönä. POP Pankki -ryhmän palvelut kattavat henkilöasiakkaiden, pienten yritysten sekä maa- ja metsätalousyritysten maksuliike-, kortti-, säästämisen- ja sijoitus- sekä rahoituspalvelut. Vähittäispankkipalvelujen lisäksi Ryhmä tarjoaa vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille.

POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia ovat 26 osuuspankkia sekä jäsenosuuspankkien keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oyj. POP Pankkien yhteenliittymä on laissa talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki) määritelty juridinen kokonaisuus, jossa jäsenluottolaitoksilla ja keskusyhteisöllä on vastuu toistensa veloista ja sitoumuksista. POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk, sen jäsenluottolaitokset, näiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä.

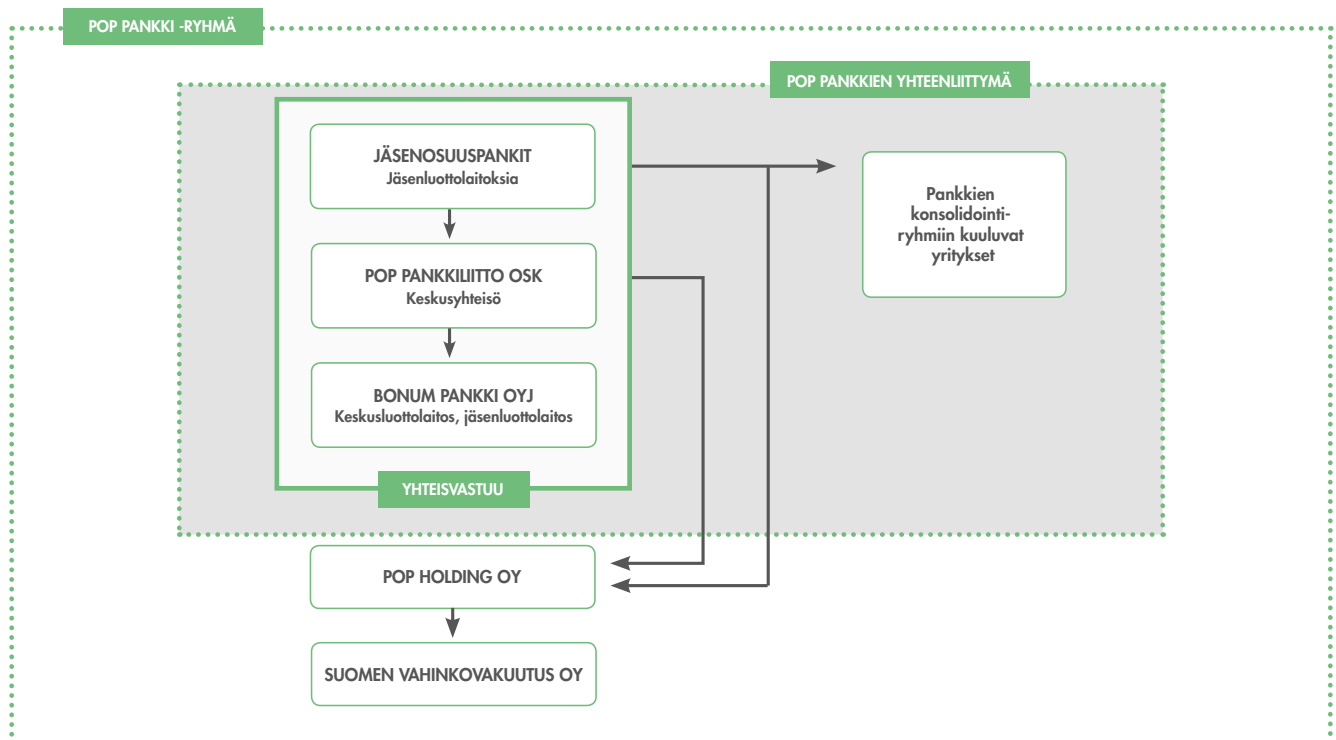
POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös muita yhteisöjä. Merkittävimmät POP Pankki -ryhmään sisältyvät yhteenliittymään kuulumattomat yhteisöt ovat POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä.

POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015. Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisön on laadittava keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä tilinpäätös noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

POP Pankki -ryhmä ei muodosta kirjanpitolain 1336/1997 mukaista konsernia, eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa 610/2014 määriteltyä konsolidointiryhmää. POP Pankkiliitto osk:lla tai sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien mukaista määräysvaltaa, eikä Ryhmälle siten voida määritellä emoyhtiötä. Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankkiliitto osk:n hallitus on määritellyt Ryhmälle sen rakenteeseen soveltuvat tilinpäätösperiaatteet siltä osin, kuin IFRS-tilinpäätösstandardit eivät huomioi Ryhmän rakennetta.

Seuraavassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

POP Pankki -ryhmä, POP Pankkien yhteenliittymä ja yhteisvastuu

POP Pankkiliitto hankki 31.8.2018 omistukseensa 25 prosenttia Paikallispankkien PP-Laskenta Oy:stä Samlink Oy:ltä. Paikallispankkien PP-Laskenta Oy tuottaa kirjapidon ja viranomaisraportoinnin palveluja finanssialalle. Myös muut omistajat ovat yhtiön asiakkaita. Muutoksella ei ole vaikutusta POP Pankki -ryhmän toimintaan.

Keskusyhteisönä toimiva POP Pankkiliitto osk vastaa POP Pankki -ryhmän ryhmöohjauksesta ja valvonnasta, kuten Yhteenliittymälaisissa säädetään. POP Pankkiliitto osk:n kotipaikka on Helsinki ja sen osoite on Hevosenkä 3, 02600 Espoo. POP Pankkiliitto osk on laatinut

Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankki -ryhmän yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen. POP Pankkiliitto osk:n hallitus on hyväksynyt toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen 14.2.2019. Tilinpäätös annetaan tiedoksi POP Pankkiliiton osuuskunnan kokoukselle 4.4.2019.

Jäljennökset POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä sekä tilinpäätöstiedotteesta ovat saatavissa keskusyhteisön toimitiloista osoitteesta Hevosenkä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi.

LIITE 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyjä kansainvälisiä IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards) sekä standardeja koskevia tulkintoja (IFRIC) noudattaen.

Tilinpäätöstiedote 1.1.-31.12.2018 on laadittu IAS 34 Osavuosikatsaukset -standardin mukaisesti.

Tilinpäätöstiedotteen lukuja ei ole tilintarkastettu. Tilinpäätöstiedotteen luvut esitetään tuhansina euroina, ellei toisin ole ilmoitettu. Laskelmissa ja taulukoissa esitetyt luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetyistä summasta. Kaikkien POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden toimintavaluutta on euro.

TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISEN MUUTOKSET

Vahinkovakuustoiminnasta kertyneet vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut sekä sijoitustoiminnan tuotot ja sijoitustoiminnasta aiheutuneet kulut on esitetty aikaisemmin tuloslaskelman erässä Vahinkovakuustoiminnan nettotuotot. Jatkossa vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut esitetään tuloslaskelman erässä Vakuutuskaute ja sijoitustoiminnan nettotuotot erässä Sijoitusten nettotuotot ja Liiketoiminnan muut kulut. Aiemmin liiketoiminnan muissa tuotoissa ja liiketoiminnan muissa kuluissa esitetyt palkkiot esitetään niiden luonnetta vastaavassa erässä Palkkiotuotot ja -kulut, netto. Aikaisemmin Vahinkovakuustoiminnan varoissa esitetyt sijoitukset esitetään erässä Sijoitusomaisuus vastaavasti kuin muiden Ryhmään kuuluvien yritysten sijoitukset. Saamiset ensivakuustoiminnasta sekä muut saamiset esitetään erässä Muut varat. Aikaisemmin Vahinkovakuustoiminnan veloissa esitetty vakuutusvelka esitetään omana eränään ja muut erät kohdassa Muut velat.

Tuloslaskelman rivi Kaupankäynnin nettotuotot esitetään erässä Sijoitusten nettotuotot. Taseen erä Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat esitetään vastaavasti erässä Sijoitusomaisuus. Vähimmäisvarantotalletus esitetään saamisissa luottolaitoksilta.

UUSIEN STANDARDIEN KÄYTTÖÖNOTTO

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin käyttöönotto 1.1.2018

POP Pankki -ryhmä on siirtynyt soveltamaan IFRS 9

Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018. Ryhmä ei ole soveltanut IFRS 9 -standardia takautuvasti, joten aikaisempia tilikausia koskevia tietoja ei ole oikaistu ja ne esitetään pääsääntöisesti siinä muodossa, kun ne aiemmin sovelletun IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaan on esitetty. IFRS 9 aiheuttamat merkittävimmät muutokset koskivat sijoitusten luokittelua ja rahoitusvarojen arvonalentumisten määrittämistä. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä siirtymähetkellä 1.1.2018 oli 34 144 tuhatta euroa. Tilikauden päättyessä odotettavissa olevia luottotappioita oli 32 593 tuhatta euroa.

Luokittelu ja arvostaminen

POP Pankki -ryhmän lainat ja saamiset asiakkailta sekä talletusmuotoiset saamiset muilta luottolaitoksilta arvostetaan jatkossakin jaksotettuun hankintamenuun. POP Pankki -ryhmällä ei ollut siirtymähetkellä eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia, eikä se uudelleenluokitellut IAS 39 mukaisia myytävissä olevia rahoitusvaroja jaksotettuun hankintamenuun arvostettaviksi.

Pääosa POP Pankki -ryhmän saamistodistuksista on uudelleenluokiteltu siirtymässä IAS 39 myytävissä olevista rahoitusvaroista arvostettavaksi käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Kaikki oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan käypään arvoon ja niiden arvomuutokset kirjataan pääsääntöisesti tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan kirjataan myös sellaisten saamistodistusten arvomuutokset, joiden rahavirrat eivät koostu yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksuista. POP Pankki -ryhmä on soveltanut strategisina pidettyihin osakeomistuksiin standardin sisältämää oman pääoman ehtoisia instrumentteja koskevaa poikkeusta, jonka mukaisesti käyvän arvon muutokset saadaan merkitä muihin laajan tuloksen eriin. Mikäli tällainen sijoitus myöhemmin myydään, myyntitulo merkitään suoraan omaan pääomaan.

Arvonalentumisten määrittäminen

IFRS 9 -standardi edellyttää arvonalentumistappion kirjaamista perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin kaikista vieraan pääoman ehtoisista rahoitusvaroista, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta POP Pankki -ryhmässä perustuu neljään pääsegmenttiin:

- Henkilöasiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Yritysasiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Maa- ja metsätalousasiakkaat
- Sijoitussalkku

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta perustuu jokaisessa segmentissä sopimuskohtaisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (PD, probability of default), tappio-osuuteen (LGD, loss given default) sekä vastuun määrään maksukyvyttömyshetkellä (EAD, exposure at default). Odotettavissa olevien luottotappioiden määrittämisessä siirrytään 12 kuukaudelta odotettavissa olevien luottotappioiden (vaihe 1) kirjaamisesta koko sopimuksen voimassaoloajalta odotettavissa olevan luottotappion kirjaamiseen (vaihe 2 ja vaihe 3) luottoriskin lisääntyessä merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

Luottoriskin katsotaan lisääntyneen merkittävästi, kun sopimukselle on tehty alle 12 kuukautta sitten lainanhoitojousto, se on ollut erääntyneenä yli 30 päivää, tai asiakkaan tilanteessa on havaittu jokin muu laadullinen riskiä kasvattava tekijä. Lisäksi luottoriskin katsotaan merkittävästi lisääntyneen, mikäli sopimuksen vastapuolen luottoluokitus on heikentynyt merkittävästi. Merkittävän heikentymisen asiantuntija-arviolla määritelty kynnyksarvo

perustuu PD-luvun muutokseen raportointihetken ja sopimuksen avaamishetken välillä.

Asiakas ja asiakkaan kaikki sopimukset katsotaan olevan maksukyvyttömiä, mikäli jokin seuraavista kriteereistä toteutuu:

- Asiakkaalla on yli 90 päivää erääntyneitä maksuja, joiden määrä on vähintään 100 euroa
- Pankki on aloittanut perintätoimet asiakkaan sopimusten osalta
- Yritysasiakas on asetettu konkurssi- tai saneerausmenettelyyn

IFRS 9 -standardi edellyttää kohtuudella saatavilla olevan tulevaisuuden informaation hyödyntämistä odotettavissa olevien luottotappioiden määrää arvioitaessa. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaa varten POP Pankeissa on kehitetty kolmeen makrotalousskenaarioon ja niihin liittyviin toteutumistodennäköisyyksiin perustuva malli, jolla laskennassa käytettäviä parametreja korjataan odotettavissa olevien luottotappioita määritettäessä.

Käyttöönoton vaikutukset

Rahoitusvarojen luokittelu ja kirjanpitoarvot IAS 39 ja IFRS 9 -standardin mukaisesti on esitetty alla olevassa taulukossa. IFRS 9 -standardin käyttöönotto ei vaikuttanut rahoitusvelkojen luokitteluun ja arvostamiseen.

Rahoitusvarojen ja -velkojen uudelleenluokittelu ja kirjanpitoarvot 1.1.2018

(1 000 euroa)	Luokittelu IAS 39	Luokittelu IFRS 9	Kirjanpito-arvo IAS 39	Uudelleenluokittelu	Uudelleenarvostus*	Kirjanpito-arvo IFRS 9
Käteiset varat	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	50 945	-	-	50 945
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	71 156	-	-4	71 152
Lainat ja saamiset asiakkailta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	3 325 363	-	-8 412	3 316 951
Johdannaiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	647	-	-	647
Sijoitusomaisuus	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	1 262	237 075	-	238 337
Sijoitusomaisuus	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta	713 088	-237 075	-	476 013
Rahoitusvarat yhteensä			4 162 461	-	-8 416	4 154 045

*Tasearvoon vaikuttava uudelleenarvostus muodostuu jaksotettuun hankintamenoarvostettavien erien luottotappiovarauksen muutoksesta.

Rahoitusvarojen uudelleenluokittelun vaikutus omaan pääomaan 1.1.2018

(1 000 euroa)	31.12.2017	Uudelleen- luokittelun vaikutus	Uudelleen- arvostuksen vaikutus	1.1.2018
Osuuspääoma	62 791	-	-	62 791
Rahastot				
Käyvän arvon rahasto	8 849	-6 631	1 099	3 317
Muut rahastot	148 930	-	-	148 930
Kertyneet voittovarot	264 631	6 631	-8 622	262 640
POP Pankki-ryhmän omistajien osuus yhteensä	485 201	-	-7 523	477 678
Määräysvallattomien omistajien osuus	448	-	-	448
Oma pääoma yhteensä	485 649	-	-7 523	478 126

Muilla tilikauden aikana käyttöön otetuilla standardeilla ei ollut vaikutusta POP Pankki -ryhmän tilinpäätökseen.

IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin käyttöönotto 1.1.2019

Standardi korvaa nykyisen IAS 17 Vuokrasopimukset -standardin ja siihen liittyvät tulkinnat. Uusi standardi edellyttää vuokralle ottajilta vuokrasopimusten merkitsemistä taseeseen vuokravelkana sekä siihen liittyvänä omaisuuseränä. Taseeseen merkitseminen muistuttaa paljon IAS 17:n mukaista rahoitusleasingin kirjanpito-käsittelyä. Taseeseen merkitsemisestä on kaksi helpotusta, jotka koskevat enintään 12 kuukautta kestäviä sekä arvoltaan vähäisiä hyödykkeitä koskevia sopimuksia. Vuokralle antajien kirjanpito-käsittely ei sisällä merkittäviä muutoksia.

POP Pankki -ryhmällä on hankkinut käyttöönsä vuokrasopimuksiksi luokiteltavilla sopimuksilla pääasiassa

toimitiloja, toimistolaitteita ja henkilökunnan työ-suhdeautoja. POP Pankki -ryhmä tulee soveltamaan standardin mukaisia helpotuksia siirtymän jälkeen alle 12 kuukautta voimassa oleviin määräaikaisiin vuokrasopimuksiin sekä arvoltaan vähäisiä hyödykkeitä koskeviin sopimuksiin. Vuokrakauden määrittämisessä on huomioitu vuokratun omaisuuserän taloudellinen käyttöaika, jossa johdon oletuksilla on merkitystä etenkin toistaiseksi voimassa olevien sopimusten vuokrakauden määrittelyssä.

Standardin käyttöönotto tulee lisäämään POP Pankki -ryhmän varoja arviolta 5, 8 miljoonaa euroa ja muita velkoja 5,8 miljoonaa euroa. Käyttöönotolla ei ole olennaista vaikutusta Ryhmän omaan pääomaan. Käyttöönotolla ei ole merkittävää vaikutusta POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuteen.

LIITE 3 POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit

POP Pankki -ryhmän toimintasegmenttejä ovat pankki-toiminta ja vakuutustoiminta. Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen johdolle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Toimintasegmenttien raportoinnissa noudatetaan Ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä sovellettuja laadintaperiaatteita, jotka on esitetty tilinpäätöksen liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. POP Pankki -ryhmän ylin operatiivinen päätöksentekijä on Ryhmän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkiliitto osk:n hallitus. Keskusyhteisön tehtävänä on vastata resurssien kohdistamisesta ja toiminnan tuloksellisuuden arvioinnista.

Pankkitoimintasegmentti sisältää jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oyj:n. Osuuspankit harjoittavat vähittäispankkitoimintaa ja Bonum Pankki Oyj toimii näiden keskusluottolaitoksena. Pankkitoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat korkokate, palkkiotuotot ja sijoitustoiminnan tuotot. Merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka myöntää ajoneuvo-, omaisuus- ja henkilövakuutuksia henkilöasiakkaille. Vakuutustoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat vakuutusmaksutuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Vakuutustoiminnan merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut.

Vakuutustoiminnan tuloslaskelmaerien esittämistapaa on muutettu 1.1.2018 alkaneella tilikaudella. Vertailutiedot on oikaistu vastaavasti. Esittämistavan muutoksesta on kerrottu tarkemmin liitteessä 2.

Pankkitoimintasegmenttiin kuuluvien pankkien väliset liiketoimet on eliminoitu segmenttiraportoinnissa. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu markkinahintoihin. Pankkisegmentin ja vakuutussegmentin väliset liiketoimet sisältyvät täsmäytyslaskelmilla esitettyihin eliminointeihin. Kohdistamattomat erät sisältävät muihin toimintoihin liittyvät tuloslaskelma- ja tase-erät. Merkittävimmät muihin toimintoihin kuuluvat yhteisöt ovat POP Holding Oy ja POP Pankkiliitto osk.

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT 2018

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2018

(1 000 euroa)	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Korkokate	65 101	306	65 407
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	30 380	-505	29 875
Sijoitusten nettotuotot	2 066	-380	1 686
Vakuutuskate	-	10 433	10 433
Liiketoiminnan muut tuotot	3 927	372	4 299
Liiketoiminnan tuotot yhteensä*	101 473	10 227	111 700
Henkilöstökulut	-30 588	-7 107	-37 695
Liiketoiminnan muut kulut	-50 852	-2 375	-53 227
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisesta ja aineettomista hyödykkeistä	-4 534	-1 413	-5 947
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-85 974	-10 895	-96 869
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	-3 217	21	-3 195
Tulos ennen veroja	12 283	-647	11 635
Tuloverot	-2 587	-49	-2 637
Tilikauden tulos	9 695	-696	8 999
* Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	101 404	10 227	111 631
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	69	-	69

Tase 31.12.2018

(1 000 euroa)	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	81 117	-	81 117
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	68 826	10 174	79 000
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 475 795	-	3 475 795
Johdannaiset	4	-	4
Sijoitusomaisuus	766 678	36 418	803 096
Aineettomat hyödykkeet	4 101	5 980	10 081
Aineelliset hyödykkeet	28 654	31	28 685
Muut varat	15 665	8 965	24 629
Verosaamiset	3 340	15	3 355
Varat yhteensä	4 444 179	61 582	4 505 762
Velat			
Velat luottolaitoksille	2 959	-	2 959
Velat asiakkaille	3 672 303	-	3 672 303
Vakuutusvelka	-	32 488	32 488
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	142 399	-	142 399
Lisäosuuspääoma	21 416	-	21 416
Muut velat	31 131	3 600	34 731
Verovelat	21 506	192	21 698
Velat yhteensä	3 891 713	36 279	3 927 993

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT 2017

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2017

(1 000 euroa)	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Segmentit yhteensä
Korkokate	62 796	349	63 144
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	28 676	-458	28 219
Sijoitusten nettotuotot	13 960	1 047	15 007
Vakuutuskate	-	8 453	8 453
Liiketoiminnan muut tuotot	3 424	415	3 840
Liiketoiminnan tuotot yhteensä*	108 856	9 807	118 663
Henkilöstökulut	-29 830	-6 089	-35 919
Liiketoiminnan muut kulut	-48 023	-2 922	-50 946
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisesta ja aineettomista hyödykkeistä	-4 852	-1 465	-6 317
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-82 705	-10 477	-93 182
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	-4 991	-	-4 991
Tulos ennen veroja	21 160	-670	20 489
Tuloverot	-3 866	-24	-3 889
Tilikauden tulos	17 294	-694	16 600
* Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	108 729	9 807	118 536
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	127	-	127

Tase 31.12.2017

(1 000 euroa)	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	50 945	-	50 945
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	67 062	8 945	76 007
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 327 879	-	3 327 879
Johdannaiset	647	-	647
Sijoitusomaisuus	809 091	34 763	843 854
Aineettomat hyödykkeet	3 538	6 763	10 301
Aineelliset hyödykkeet	30 994	31	31 025
Muut varat	17 688	11 548	29 235
Verosaamiset	1 905	8	1 913
Varat yhteensä	4 309 749	62 058	4 371 806
Velat			
Velat luottolaitoksille	6 882	-	6 882
Velat asiakkaille	3 560 233	-	3 560 233
Vakuutusvelka	-	29 250	29 250
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 713	-	109 713
Lisäosuuspääoma	26 219	-	26 219
Muut velat	27 905	6 737	34 642
Verovelat	25 369	193	25 562
Velat yhteensä	3 756 321	36 180	3 792 501

TÄSMÄYTYSLASKELMAT

Tuotot

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Segmenttien tuotot yhteensä	111 700	118 663
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	69	127
Kohdistamattomat tuotot, muut toiminnot	9 214	8 269
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-9 340	-8 341
Ryhmän tuotot yhteensä	111 643	118 718

Tulos

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Segmenttien tulos yhteensä	8 999	16 600
Kohdistamattomat erät	-71	-856
Ryhmän tulos yhteensä	8 928	15 744

Varat

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Segmenttien varat yhteensä	4 505 762	4 371 806
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-4 485	-4 973
Kohdistamattomat varat, muut toiminnot	73 408	73 560
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-165 167	-164 555
Ryhmän varat yhteensä	4 409 518	4 275 838

Velat

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Segmenttien velat yhteensä	3 927 993	3 792 501
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-4 485	-4 973
Kohdistamattomat velat, muut toiminnot	7 075	7 333
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-4 853	-4 672
Ryhmän velat yhteensä	3 925 730	3 790 189

LIITE 4 Korkotuotot ja -kulut

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	28	43
Saamisista asiakkailta	70 037	70 038
Saamistodistuksista		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	378	77
Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta kirjattavista	3 635	-
Myytävissä olevista (IAS39)	-	4 769
Suojaavista johdannaissopimuksista	678	2 031
Muut korkotuotot	938	606
Korkotuotot yhteensä	75 695	77 565
Joista positiiviset korkokulut	2	0
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	-191	-389
Veloista asiakkaille	-9 143	-13 356
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	-958	-976
Suojaavista johdannaissopimuksista	-	0
Muut korkokulut	-12	-27
Korkokulut yhteensä	-10 304	-14 748
Joista negatiiviset korkotuotot	-892	-705
Korkokate	65 391	62 817
Korkotuotot luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneista rahoitusvaroista (IFRS9)	4 028	-
Korkotuotot arvonalentuneista lainoista (IAS39)	-	419

LIITE 5 Palkkiotuotot ja -kulut, netto

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	8 038	7 987
Talletuksista	253	431
Maksujenvälityksestä	17 049	15 266
Lainopillisista tehtävistä	2 168	2 083
Välitetystä toiminnasta	3 127	2 787
Takausten myöntämisestä	538	609
Rahastoista	2 358	2 291
Muut palkkiotuotot	1 002	890
Palkkiotuotot yhteensä	34 532	32 343
Palkkiokulut		
Maksujenvälityksestä	-3 751	-3 376
Muut palkkiokulut	-990	-852
Palkkiokulut yhteensä	-4 742	-4 228
Palkkiotuotot ja kulut, netto	29 790	28 115

LIITE 6 Sijoitusten nettotuotot

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	-12	-4
Arvostusvoitot ja -tappiot	-588	137
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	3 282	-
Myyntivoitot ja -tappiot	-227	-
Arvostusvoitot ja -tappiot	-2 831	-
Yhteensä	-378	133
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	20	-
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	972	-
Muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot *)	343	-
Yhteensä	1 336	-
Myytävässä olevat rahoitusvarat (IAS 39)		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	-	140
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	-	2 200
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	-	2 312
Myyntivoitot ja -tappiot	-	506
Arvon alentumiset	-	-211
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	-	9 961
Yhteensä	-	14 907
Suojauslaskennan nettotuotot	15	3
Valuuttatoiminnan nettotuotot	315	168
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	3 089	3 224
Myyntivoitot ja -tappiot	372	539
Muut tuotot sijoituskiinteistöistä	189	128
Vastike- ja hoitokulut	-2 577	-2 491
Poistot ja arvonalentumiset sijoituskiinteistöistä	-1 239	-2 042
Muut kulut sijoituskiinteistöistä	-12	-10
Yhteensä	-177	-651
Sijoitusten nettotuotot yhteensä	1 111	14 559

Sijoitusten nettotuotot sisältää kaikkien POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhteisöjen arvopaperisijoitusten nettotuotot lukuun ottamatta saamistodistusten korkoja, jotka on merkitty korkokatteeseen. Aiemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettujen rahoitusvarojen nettotuotot esitettiin erillisenä eränä ja vahinkovakuutuksen sijoitusten nettotuotot esitettiin erässä vahinkovakuutuksen nettotuotot.

*) Osinkotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista oman pääoman ehtoisista käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista osakkeista.

LIITE 7 Vakuutuskate

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	38 884	35 244
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-2 424	-382
Vakuutusmaksutuotot brutto	36 460	34 862
Jälleenvakuuttajien osuus	-810	-971
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	35 650	33 891
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	-24 426	-23 133
Korvausvastuun muutos	-2 457	-3 846
Korvauskulut yhteensä, brutto	-26 883	-26 979
Jälleenvakuuttajien osuus	1 666	1 541
Korvauskulut yhteensä	-25 217	-25 438
Vakuutuskate	10 433	8 453

LIITE 8 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Rahoitusvarat 1.1.-31.12.2018

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Suojaavat johdannaiset	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Odotettavissa olevat luottotappiot	Yhteensä
Käteiset varat	81 117	-	-	-	-	81 117
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	74 630	-	-	-	-5	74 625
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 504 014	-	-	-	-30 704	3 473 310
Johdannaiset	-	-	4	-	-	4
Saamistodistukset	-	11 294	-	442 502	*)	453 796
Osakkeet ja osuudet	-	215 922	-	3 751	-	219 673
Rahoitusvarat yhteensä	3 659 743	227 215	4	446 253	-30 709	4 302 523
Muut varat						106 995
Varat yhteensä 31.12.2018						4 409 518

*) Saamistodistuksista on kirjattu Käyvän arvon rahastoon odotettavissa olevia luottotappioita 1 303 tuhatta euroa.

Merkittävimmät käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat oman pääoman ehtoiset instrumentit ovat Samlink Oy:n osakkeita.

Rahoitusvarat 31.12.2017

(1 000 euroa)	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Suojaavat johdannaiset	Myytävissä olevat	Kirjanpito-arvo yhteensä
Käteiset varat	50 945	-	-	-	50 945
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	71 156	-	-	-	71 156
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 325 363	-	-	-	3 325 363
Johdannaiset	-	-	647	-	647
Saamistodistukset	-	1 262	-	480 675	481 937
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	232 413	232 413
Rahoitusvarat yhteensä	3 447 464	1 262	647	713 088	4 162 461
Muut varat					113 376
Varat yhteensä 31.12.2017					4 275 838

Rahoitusvelat 31.12.2018

(1 000 euroa)	Jaksotettuun hankinta-menoon kirjattavat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	3 030	3 030
Velat asiakkaille	3 666 543	3 666 543
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	142 399	142 399
Lisäosuuspääoma	21 416	21 416
Rahoitusvelat yhteensä	3 833 387	3 833 387
Muut velat		92 342
Velat yhteensä 31.12.2018	3 925 730	3 925 730

Rahoitusvelat 31.12.2017

(1 000 euroa)	Muut rahoitusvelat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	6 964	6 964
Velat asiakkaille	3 554 357	3 554 357
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 713	109 713
Lisäosuuspääoma	26 219	26 219
Rahoitusvelat yhteensä	3 697 252	3 697 252
Muut velat		92 936
Velat yhteensä 31.12.2017		3 790 189

LIITE 9 Käyvät arvot arvostusmenetelmän mukaisesti

TOISTUVASTI KÄYPÄÄN ARVOON ARVOSTETTUJEN ERIEN KÄYVÄN ARVON HIERARKIATASOT

Toistuvasti käypään arvoon arvostetut erät 31.12.2018

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Osakkeet ja osuudet	208 786	-	7 136	215 922
Saamistodistukset	5 494	-	5 800	11 294
Johdannaisopimukset	-	4	-	4
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Osakkeet ja osuudet	-	-	3 751	3 751
Saamistodistukset	244 669	196 027	1 806	442 502
Yhteensä	458 949	196 031	18 493	673 472

Toistuvasti käypään arvoon arvostetut erät 31.12.2017

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Saamistodistukset	-	-	1 262	1 262
Johdannaiset	-	647	-	647
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	221 931	-	10 383	232 314
Saamistodistukset	222 323	251 961	6 490	480 774
Yhteensä	444 253	252 609	18 135	714 997

JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON ARVOSTETTUJEN ERIEN KÄYVÄN ARVON HIERARKIATASOT

Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut varat 31.12.2018

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpito-arvo
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat					
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta	-	3 567 550	-	3 567 550	3 547 935
Sijoituskiinteistöt	-	-	49 357	49 357	34 428
Yhteensä	-	3 567 550	49 357	3 616 907	3 582 363

Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut velat 31.12.2018

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpito-arvo
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat					
Velat luottolaitoksille ja asiakkaille	-	3 633 527	-	3 633 527	3 669 572
Muut rahoitusvelat	142 925	21 416	-	164 341	163 815
Yhteensä	142 925	3 654 943	-	3 797 868	3 833 387

Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut erät 31.12.2017

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä	Kirjanpitoarvo
Rahoitusvarat					
Lainat ja saamiset	-	3 426 049	-	3 426 049	3 396 519
Muut kuin rahoitusvarat					
Sijoituskiinteistöt	-	-	41 619	41 619	34 902
Jaksotettuun hankintamenoön kirjatut varat yhteensä	-	3 426 049	41 619	3 467 668	3 431 421
Rahoitusvelat					
Muut rahoitusvelat	111 382	3 573 765	-	3 685 147	3 697 252
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut velat yhteensä	111 382	3 573 765	-	3 685 147	3 697 252

Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvän arvon määrittäminen

Rahoitusvarat ja -velat merkitään taseeseen käypään arvoon tai jaksotettuun hankintamenoön. POP Pankki -ryhmä on soveltanut IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018 alkaen. Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

Käyvän arvon hierarkiat

Taso 1 sisältää rahoitusinstrumentit, joiden arvo määräytyy likvideiltä markkinoilta saatavien markkinahintanoteerausten perusteella. Likvideiksi markkinoiksi katsotaan sellaiset markkinat, joilta hintanoteeraukset saadaan säännöllisesti. Tähän ryhmään merkitään kaikki julkisesti noteeratut arvopaperit.

Taso 2 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit, joiden arvostuksessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä tai -malleja, jotka perustuvat todennettavissa oleviin markkinahintoihin perustuviin oletuksiin. Tasolle 2 merkittyjen rahoitusinstrumenttien käypä arvo voi perustua esimerkiksi rahoitusvälineen osien markkinanoteerauksesta johdettuun arvoon. Tähän ryhmään merkitään mm. korkojohdannaiset sekä muut instrumentit, joilla ei käydä kauppaa likvideillä markkinoilla.

Taso 3 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit ja muut varat, joiden käypä arvo ei perustu markkinanoteerauksiin tai arvostusmenetelmien tai -mallien avulla todennettavissa olevien markkinahintojen perusteella laskettuun arvoon. Arvostusmenetelmissä käytettyihin oletuksiin liittyy usein epävarmuutta. Tasolle 3 merkittyjen varojen käypä arvo perustuu usein kolmannelta osapuolelta saatuun hintatietoon. Tähän ryhmään merkitään noteeraamattomat osakkeet ja rahat sekä sijoituskiinteistöt.

Siirrot käyvän arvon hierarkiatasojen välillä

Siirrot hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaneen tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Katsauskaudella on siirretty arvopapereita 370 tuhatta euroa hierarkiatasolta 3 hierarkiatasolle 1.

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen tapahtumat

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	1 262	16 873	18 135
IFRS 9 -siirtymä	8 711	-8 711	-
Avaava tase 1.1.2018	9 973	8 162	18 135
+ Hankinnat	5 533	782	6 315
- Myynnit	-2 435	-417	-2 852
- Kauden aikana erääntyneet	-448	-1 748	-2 196
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet arvonmuutokset	35	-4	31
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoitumattomat arvonmuutokset	278	-	278
+/- Muun laajan tuloksen eriin kirjatut arvonmuutokset	-	-848	-
- Siirrot tasolle 1 ja 2	-	-370	-370
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	12 936	5 557	18 493

HERKKYYSANALYYSI TASOLLE 3 MERKITYILLE RAHOITUSVAROILLE

31.12.2018

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat	12 936	1 128	-1 128
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat	5 557	663	-663
Yhteensä	18 493	1 792	-1 792

31.12.2017

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Myytävissä olevat rahoitusvarat	18 585	1 624	-1 624
Yhteensä	18 585	1 624	-1 624

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon herkkyys on laskettu korkosidonnaisille sijoituksille olettamalla korkotason muuttuvan yhden prosentin ja muille sijoituksille olettamalla arvopaperin käyvän arvon muuttuvan 15 prosenttia.

POP Pankki -ryhmällä ei ole kertaluonteisesti käypään arvoon arvostettuja varoja.

LIITE 10 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) määrässä tilikauden aikana tapahtuneet muutokset on esitetty alla olevissa taulukoissa.

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 01.01.2018	3 461	5 745	23 517	32 723
Siirrot vaiheeseen 1	299	-2 557	-3 933	-6 192
Siirrot vaiheeseen 2	-125	1 306	-2 971	-1 790
Siirrot vaiheeseen 3	-114	-452	5 719	5 153
Uusien luottojen myöntämisestä johtuva lisäys	1 700	1 102	1 355	4 157
Taseesta pois kirjaamisesta johtuva vähennys	-544	-708	-4 473	-5 725
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-636	-236	5 480	4 608
Lopullisen luottotappion kirjaamisesta johtuva vähennys	-	-	-1 646	-1 646
Vaikutus yhteensä	580	-1 545	-469	-1 434
ECL 31.12.2018	4 042	4 200	23 048	31 289

Vieraan pääoman ehtoiset rahoitusvarat (saamistodistukset)

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
ECL 01.01.2018	130	1 291	-	1 421
Siirrot vaiheeseen 1	5	-51	-	-46
Siirrot vaiheeseen 2	-6	106	-	100
Siirrot vaiheeseen 3	-	-	-	-
Uudet saamistodistukset	86	360	-	446
Eräntyneet saamistodistukset	-66	-152	-	-218
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-14	-385	-	-398
Vaikutus yhteensä	4	-122	-	-118
ECL 31.12.2018	134	1 170	-	1 303

Kauden aikana kirjatut arvonalentumistappiot

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
ECL-muutos luottotappioiden poistetuista saamisista	1 646	-
ECL-muutos saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	-211	-
ECL-muutos saamistodistuksista	117	-
Arvonalentumistappioiden lisäykset	-	-6 236
Arvonalentumistappioiden peruutukset	-	1 416
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	-	-102
Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	-	3 280
Lopulliset luottotappiot	-4 747	-3 349
Kauden aikana kirjatut arvonalentumistappiot yhteensä	-3 195	-4 991

Lainojen ja saamisten kertyneet arvonalentumistappiot taseessa (IAS39)

(1 000 euroa)	Saamis-kohtaiset	Saamisryhmä-kohtaiset	Yhteensä
Arvonalentumistappiot 1.1.2017	18 782	2 884	21 667
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	6 236	-	6 236
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-1 416	-	-1 416
+/- Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	-	101	102
- Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	-3 280	-	-3 280
Arvonalentumistappiot 31.12.2017	20 323	2 986	23 309

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kertyneet arvonalentumistappiot (IAS39)

(1 000 euroa)	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Arvonalentumistappiot 1.1.2017	375	3 705	4 081
+ Arvonalentumistappioiden lisäykset	-	211	211
- Arvonalentumistappioiden peruutukset	-	-320	-320
Arvonalentumistappiot 31.12.2017	375	3 596	3 972

LIITE 11 Lainat ja saamiset

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	23 737	23 504
Muut	50 888	47 652
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta yhteensä	74 625	71 156
Lainat ja saamiset asiakkailta		
Lainat	3 390 444	3 245 635
Valtion varoista välitetyt lainat	4 812	5 960
Takaussaamiset	466	594
Käytetyt tililuotot	42 195	38 980
Luottokorttisaamiset	35 393	32 373
Muut saamiset	-	1 822
Lainat ja saamiset asiakkailta yhteensä	3 473 310	3 325 363
Lainat ja saamiset yhteensä	3 547 935	3 396 519

LIITE 12 Sijoitusomaisuus

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		
Saamistodistukset	11 294	1 262
Osakkeet ja osuudet	215 922	-
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		
Saamistodistukset	442 502	-
Osakkeet ja osuudet	3 751	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat (IAS39)		
Saamistodistukset	-	480 675
Osakkeet ja osuudet	-	232 413
Sijoituskiinteistöt	34 428	34 902
Sijoitusomaisuus yhteensä	707 897	749 252

Sijoitukset 31.12.2018

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat		Yhteensä
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet	
Noteeratut					
Julkisyhteisöiltä	-	-	257 453	-	257 453
Muilta	11 294	208 786	185 050	-	405 129
Muut					
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-
Muilta	-	7 136	-	3 751	10 887
Sijoitukset yhteensä	11 294	215 922	442 502	3 751	673 469

Sijoitukset 31.12.2017

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut saamistodistukset	Myytävissä olevat saamistodistukset	Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			Yhteensä
		Käypään arvoon	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä	
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	-	56 284	-	-	-	56 284
Muilta	222	165 249	222 086	-	222 086	387 557
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	234 968	-	-	-	234 968
Muilta	1 040	24 174	-	10 326	10 326	35 541
Sijoitukset yhteensä	1 262	480 675	222 086	10 326	232 413	714 350

LIITE 13 Velat luottolaitoksille ja asiakkaille

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat	1 553	6 896
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	1 477	67
Velat luottolaitoksille yhteensä	3 030	6 964
Velat asiakkaille		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	3 053 293	2 787 538
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	608 594	760 415
Muut rahoitusvelat		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	4 655	6 405
Velat asiakkaille yhteensä	3 666 543	3 554 357
Velat luottolaitoksille ja asiakkaille yhteensä	3 669 572	3 561 321

LIITE 14 Vakuutusvelka

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Vakuutusmaksuvastuu	15 704	13 281
Korvausvastuu	21 055	18 597
Jälleenvakuuttajien osuus	-4 272	-2 605
Vakuutusvelka yhteensä	32 488	29 273

Vakuutusvelka muodostuu vakuutusvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksutuloon kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Tilikauden jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta kirjataan taseeseen vakuutusmaksuvelkana. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivarauksesta ja sisältää korvaukset kauden päättyessä jo sattuneista, mutta vielä maksamatta olevista vahingoista sekä vielä ilmoittamatta olevista vahingoista.

LIITE 15 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	99 913	99 717
Muut		
Sijoitustodistukset	42 485	9 996
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	142 399	109 713

Bonum Pankki Oyj on laskenut liikkeelle tilikaudella 2016 kolmivuotisen vaihtuvakorkoisen 100 miljoonan euron vakuudettoman joukkovelkakirjalainan. Laina on listattu Helsingin pörssiin. Tilinpäätöshetkellä ulkona on lisäksi sijoitustodistuksia nimellispääomaltaan yhteensä 42,5 miljoonaa euroa.

LIITE 16 Annetut vakuudet

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	2 546	2 665
Kiinnitykset	400	400
Suomen Pankille annettu vakuus	16 805	16 389
Annetut vakuudet yhteensä	19 751	19 454

LIITE 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Takaukset	20 332	21 251
Luottolupaukset	218 609	206 217
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	238 941	227 468

LIITE 18 Lähipiiritiedot

POP Pankki -ryhmän lähipiiriin kuuluvat POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin kuuluu myös POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa. Lisäksi lähipiiriin kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden määräysvallassa olevat yritykset.

Alla on esitetty liiketapahtumat johtoon kuuluvien avainhenkilöiden ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa. Johtoon kuuluvia avainhenkilöitä ovat hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen varahenkilönsä.

Liiketapahtumat lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa

(1 000 euroa)	Johtoon kuuluvat avainhenkilöt		Muut	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Varat				
Luotot	3 693	3 053	3 597	2 911
Velat				
Talletukset	1 765	1 542	1 577	1 064
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Luottolupaukset	99	156	-	-
Takaukset	4 696	370	4 767	657
Lähipiiriin sijoitukset muihin osuuksiin kuin jäsenosuuksiin	230	224	98	98

(1 000 euroa)	Johtoon kuuluvat avainhenkilöt		Muut	
	2018	2017	2018	2017
Tuotot ja kulut				
Korkotuotot	40	29	64	58
Korkokulut	8	8	3	2
Vakuutusmaksutuotot	12	12	4	2

Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden saama kompensatio

(1 000 euroa)	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	2 260	2 369
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	47	49
Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden saama kompensatio yhteensä	2 307	2 418

LIITE 19 Vakavaraisuuden yhteenveto

POP Pankkien yhteenliittymä muodostuu keskusyhteisöstä (POP Pankkiliitto osk), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista, jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä ja sellaisista luottolaitoksista, rahoituslaitoksista ja palveluyrityksistä, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Tarkemmat tiedot yhteenliittymään kuuluvista yhteisöistä on ilmoitettu liitteessä 1.

POP Pankkien yhteenliittymän riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa on kuvattu liitteessä 4 sekä hallinto- ja ohjausjärjestelmiä liitteessä 3. EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) edellyttämät riskejä koskevat tiedot esitetään erillisessä Pilari III -raportissa.

POP Pankkien yhteenliittymän luottoriskin pääomavaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisen riskin pääomavaade perusmenetelmällä. Markkinariskin pääomavaade lasketaan perusmenetelmällä valuuttapositioneille.

Vakavaraisuuden yhteenveto

(1 000 euroa)	31.12.2018	31.12.2017
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	512 130	509 965
Vähennykset ydinpääomasta	-11 358	-10 271
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	500 772	499 694
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	3 952	4 980
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	3 952	4 980
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	504 724	504 674
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	2 371	2 490
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	2 371	2 490
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	507 096	507 164
Riskipainotetut erät yhteensä	2 443 632	2 395 591
josta luottoriskin osuus	2 213 845	2 165 067
josta vastuun arvonokaisuriski (CVA)	1	270
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	24 470	25 571
josta operatiivisen riskin osuus	205 315	204 682
Luottolaitoslain mukainen kiinteä lisäpääomapuskuri (2,5 %)	61 091	59 890
Vastasyklinen pääomapuskuri	379	285
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	20,5 %	20,9 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	20,7 %	21,1 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	20,8 %	21,2 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä	507 096	507 164
Pääomavaatimus yhteensä *	256 960	251 822
Puskuri pääomavaatimukseen	250 136	255 342
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	504 724	504 674
Vastuut yhteensä	4 471 092	4 327 162
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	11,3 %	11,7 %

* Pääomavaatimus yhteensä muodostuu minimivaatimuksesta 8 %, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 % ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

POP Pankki
Lähellä ihmistä